

BURDUR İLAHİYAT DERGİSİ

Burdur Theology Journal

(Kasım / November 2024) Özel Sayı: Gazze | e-ISSN: 2980-2407

Soykırımcıyı Anlamaya Çalışmak: İsrail'in Gazze'ye Uyguladığı Soykırım Bağlamında Psikolojik Bir Çözümleme Denemesi

Trying to Understand the Genocidal: A Psychological Analysis in the Context of İsrail's Genocide
Against Gaza

Orhan GÜRSU

<https://orcid.org/0000-0002-7478-371X>
orhangursu1@gmail.com

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi | <https://ror.org/04xk0dc21>
Prof. Dr., İlahiyat Fakültesi, Din Psikolojisi, Burdur, Türkiye

Prof. Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Theology, Psychology of Religion, Burdur, Türkiye

Atıf | Cites As

Gürsu, Orhan. "Soykırımcıyı Anlamaya Çalışmak: İsrail'in Gazze'ye Uyguladığı Soykırım Bağlamında Psikolojik Bir Çözümleme Denemesi". *Burdur İlahiyat Dergisi* Özel Sayı: Gazze (Kasım 2024), 1-25.
<https://doi.org/10.59932/burdurilahiyat.1575680>

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü/Article Types	: Araştırma Makalesi/Research Article
Geliş Tarihi/Received	: 29 Ekim/October 2024
Kabul Tarihi/Accepted	: 29 Kasım/November 2024
Yayın Tarihi/Published	: 30 Kasım/November 2024

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited. Orhan GÜRSU.

Çıkar Çatışması/Conflicts of Interest: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir. / The author(s) has no conflict of interest to declare.

Finansman/Grant Support: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır. / The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.

Etik Bildirim/Complaints: ifd@mehmetakif.edu.tr

Telif Hakkı & Lisans/Copyright & License: Yazarlar dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır. / Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

Trying to Understand the Genocidal: A Psychological Analysis in the Context of Israel's Genocide Against Gaza

Abstract

The phenomenon of genocide, defined as a crime against humanity, has been observed throughout history and is characterised by the use of disproportionate violence and brutality. It can be predicted that genocides will not end if the world order continues in this way. Therefore, it is imperative to gain a deeper understanding of genocide and the perpetrators of genocide in order to reduce these wars based on violence and brutality. Can we identify a specific identity that predisposes large groups or nations to commit genocide? If so, what are the characteristics of these violent communities? Can the origins of the sense of brutality of these violent communities be psychologically uncovered and analyzed? It should be noted that this study does not claim to provide definitive answers to all the questions that have been posed. Nevertheless, it appears feasible, though only to a limited extent, to examine and assess genocide and its manifestations within a more specialized and specific context. It is therefore evident that it would be more advantageous for humanity to address and analyse a genocide that is currently taking place and that has been observed by all. The ongoing Palestinian genocide, which has been systematically implemented by the Israeli state since 1948, reached its zenith in Gaza on 7 October 2023. It is crucial to understand how a systematic genocide that has been ongoing for nearly 76 years is attempted to be legitimised. Based on this information, the objective of this study is to elucidate on what grounds the genocidal state of Israel commits genocide and what characteristics this violent Zionist community, based on religion and race, has. While analysing the study, it will also be explained how the characteristic features of Israel have been shaped in the historical process.

The study, which was designed in the style of a compilation, first addressed the genocide and the causes of genocide, before turning to an examination of the psychological reasons for the implementation of genocide in the specific case of the Zionist state of Israel. In this regard, the initial step is to present the information on how the Jewish personality is included in the Qur'an and Hadiths. Subsequently, the origins of the tendency to violence in the Jews are examined, with particular attention to the psychology of chosenness, narcissism and collective narcissism, the psychology of victimhood, chosen trauma, the presence of a pathological leader, exile, homelessness, oppression and slavery psychology, and the tendency to violence in Jews and pathological god imaginations. These factors are identified as being of particular significance in this context. It can be concluded that the presence of sick thoughts based on mythological elements, such as the perception of being God's chosen community, the belief that the promised land, including Palestine, was bestowed upon them by God, the conviction that all and any created entity exists for the benefit of the Jewish community, and the assumption that they can be slaughtered when necessary, serve to elucidate a genocidal picture. The world is bearing witness to the destruction of an innocent nation at the hands of Zionist ideology, which offers a multitude of irrational justifications, including those of chosenness, the promised land, and the transfer plan. In the current global context, where people are passive spectators, where the rule of law is absent, and where genocide is observed with indifference, it is evident that there is a need for care, indifference, and compassion to be exercised as much as possible.

Keywords: Genocide, Israel, Gaza, Psychology, Analysis.

Soykırımcıyı Anlamaya Çalışmak: İsrail'in Gazze'ye Uyguladığı Soykırım Bağlamında Psikolojik Bir Çözümleme Denemesi

Öz

Bir insanlık suçu olan, orantısız şiddet ve vahşete dayanan soykırım olgusu tarih boyunca karşımıza çıkmıştır. Dünya düzeni bu şekilde devam ettiği takdirde soykırımların bitmeyeceği öngörülebilir. Bu nedenle soykırımı ve soykırımcıyı anlamak şiddet ve vahşete dayalı bu savaşların bir nebze de olsa azalması için bir gerekliliktir. Soykırım uygulayan büyük gruplar ya da uluslar için buna yatkın belli bir kimlikten söz edebilir miyiz? Eğer öyleyse şiddet eğilimli bu toplulukların karakteristik özellikleri nelerdir? Şiddete dayanan bu toplulukların sahip oldukları vahşet duygusunun kökenleri psikolojik anlamda ortaya çıkarılıp analiz edilebilir mi? Bu çalışmanın sıraladığımız soruların tamamına cevap vermek gibi bir iddiası yoktur. Ancak soykırımı ve soykırımcıyı daha özel, spesifik bir bağlamda ele alıp değerlendirmek kısmen de olsa mümkün gözükmektedir. Bu nedenle günümüzde yaşanan ve herkesin şahitlik ettiği bir soykırımı ele alıp incelemenin insanlık için daha faydalı olacağı aşikârdır. Terör devleti İsrail'in 1948'den beri sistematik olarak uyguladığı ve hâlihazırda devam eden Filistin soykırımı 7 Ekim 2023'te Gazze özelinde zirveye çıkmıştır. Bu bağlamda yaklaşık 76 yıldır süregelen sistematik bir soykırımın nasıl meşrulaştırılmaya çalışıldığının bilinmesi önem taşımaktadır. Bu bilgilerden hareketle bu çalışmanın amacı soykırım uygulayan İsrail devletinin soykırımı hangi gerekçelerle işlediğini, şiddet eğilimli bir din ve ırk esasına dayanan Siyonist topluluğun hangi özelliklere sahip olduğunu ortaya koymaya çalışmaktır. Analiz çalışması yapılırken İsrail'in karakteristik özelliklerinin tarihsel süreç içerisinde nasıl biçimlendiği de aktarılacaktır.

Derleme tarzında dizayn edilen çalışmada sırasıyla soykırım ve soykırımın nedenleri işlendikten sonra soykırım uygulamanın psikolojik nedenleri Siyonist İsrail devleti özelinde ele alınıp incelenmiştir. Bu doğrultuda öncelikle Kur'an ve hadislerde Yahudi kişiliğinin nasıl yer aldığı bilgisine yer verilmiştir. Yahudilerdeki şiddet eğiliminin kökenlerinde; seçilmişlik psikolojisi, narsisizm ve kolektif narsisizm, mağduriyet psikolojisi, seçilmiş travma, patolojik liderin varlığı, sürgün, yersiz yurtsuzluk, ezilmişlik ve kölelik psikolojisi, şiddet eğilimi ile patolojik tanrı tasavvurlarının önemli birer etken olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak kendilerini Tanrı'nın seçilmiş topluluğu olarak görmek, Tanrı tarafından kendilerine Filistin'inde içinde bulunduğu vaat edilmiş toprakların verildiğini düşünmek,

yaratılan her şey ve herkesin Yahudi topluluğuna hizmet etmek için var olduğu ve gerektiğinde bunların katledilebileceğine inanmak gibi mitolojik öğelere dayanan hastalıklı düşüncelerin bir soykırımcı tablosunu da netleştirmede etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Seçilmişlik, vaat edilmiş topraklar, transfer planı gibi onlarca akıl dışı gerekçelerle Siyonist ideoloji tarafından masum bir milletin yok edilmesine tüm dünya tanıklık etmektedir. İnsanların pasif seyirciyi oynadığı, hiçbir hukuk kuralının işlemediği, soykırımın sessizce izlendiği günümüz dünyasında umursamaya, kayıtsız kalmamaya ve merhamete olabildiğince ihtiyaç olduğu aşikardır.

Anahtar Kelimeler: Soykırım, İsrail, Gazze, Psikoloji, Analiz.

*Soykırım şehitlerine
Gettolardaki isyancılara
Ormanlardaki partizanlara
Kamplardaki ayaklanmacılara
Direniş savaşçılara
Müttefik güçleri askerlerine
Kardeşlerimizi felaketlerden kurtaranlara
Kaderi göçebelik olan cesurlara
Sonsuzluğa*

Giriş

Yukarıdaki ithaf yazısı Kudüs Yad Va-shem müzesindeki (soykırım müzesi) bir yazıttan alınmıştır.¹ Holokost'tan sonra Yahudilerin bir daha böylesi bir insanlık dışı katliamın yaşamaması, Holokost'un daima hatırlanması için yazılan yazıt bugünlerde Siyonist rejimin Gazze'ye uyguladığı soykırımı hatırlatması açısından oldukça manidar görünüyor. Kimlik ya da inanç adına öldürmek yeni bir olgu değildir. Tarihsel süreç boyunca insanın insana yaptığı soykırımlarda bu olguya rastlamak mümkündür. Volkan'a göre² çeşitli politik sistemler var oldukça kimlik meseleleri karmaşıklığını korumaya devam edecektir. Volkan,³ Bu nedenle barış dolu bir dünya hayalinin yanılsama olduğunu gelecekte de geniş grupların diğer gruptaki insanları aşağılamaya, sakat bırakmaya, öldürmeye yani soykırım uygulamaya devam edeceklerini dile getirmektedir. Volkan'ın da dediği gibi eğer soykırımlar devam edecekse soykırımın tabiatını, nedenlerini ve önlemenin yollarını araştırmanın yanı sıra soykırımı, soykırımcıyı anlamaya çalışmak bir zorunluluk haline gelmektedir.

Woolf ve Hulsizer'e⁴ göre insanlar farklı geçmişlere sahip çeşitli kültürler içinde gelişir ve yaşarlar. Kimliğimiz ve dünyaya dair algılarımız kültürümüz tarafından şekillenir. Aslına bakılırsa, ahlakla ya da kişilerarası ilişkilerle ilgili olarak neyin normatif olduğuna dair anlayışımız, sosyokültürel bağlamımız tarafından şekillendirilir. Peki "şiddet kültürü" olarak

¹ Akt. Michael Walzer, *Haklı Savaş Haksız Savaş: Tarihten Örneklerle Desteklenmiş Ahlaki Bir Tez* (İstanbul: Alfa Yayınları, 2017): 1.

² Vamık D. Volkan, *Kimlik Adına Öldürmek: Kanlı Çatışmalar Üzerine Bir inceleme* (İstanbul: Everest yayınları, 2009): 7.

³ Volkan, *Kimlik Adına Öldürmek: Kanlı Çatışmalar Üzerine Bir inceleme*, 7.

⁴ Woolf, Linda M., ve Michael R. Hulsizer. "Psychosocial Roots of Genocide: Risk, Prevention, and Intervention." *Journal of Genocide Research* 7.1 (2005): 101-128.

tanımlanabilecek bir toplumdaki söz edebilir miyiz? Edebilsek bu toplumun temel özellikleri nelerdir? Woolf ve Hulsizer,⁵ bu kültürlerde üç ortak kalıp özellik olduğunu öne sürmektedir:

- a. Saldırganlığın normatif bir problem çözme becerisi olarak kullanılması
- b. Algılanan tehdit yönelimli antipati varsayımına dayanan bir çatışma yönelimi
- c. Önyargının uzun vadeli kurumsallaştırılması ve kültürel çeşitliliğin kabul edilmemesi de dâhil olmak üzere insanlıktan çıkarmaya dayanan bir üstünlük ideolojisi.

Siyonist İsrail devleti eliyle Gazze'de işlenen soykırımda yukarıda sıralanan maddelerin tamamının geçerli olduğunu söylemek mümkündür: Normatif yani dinî metinlere dayanan ve tartışma kabul etmeyen Arz-ı Mev'ud hayali, bu hayalin önünde duran en büyük engel olarak Filistin halkının görülmesi ve kutsal kitaba dayandırılan seçilmişlik inancı.⁶ Elbette soykırım işleyen Siyonist zihniyeti bu üç madde ile sınırlamak yeterli olmayacaktır. Bu çalışmanın amacı, Siyonist İsrail hükümetinin Gazze'de işlediği soykırımı hangi psikolojik saiklerle gerçekleştirdiğini ve böylelikle 1948'den beri süren haksız savaşı nasıl haklılaştırmaya çalıştığını analiz etmektir. Derleme tarzında dizayn edilen çalışmada öncelikle soykırımın ne olduğu ve soykırımın nedenleri işlendikten sonra soykırım yapmanın psikolojik nedenleri Siyonist İsrail devleti özelinde ele alınıp incelenmiştir.

1. Soykırım Nedir?

Latince de "genocide" şeklinde ifadesini bulan soykırım kavramı, Latince "genos" (ırk, ulus, kabile; race, nation, tribe) ve "cide" (öldürmek; killing) sözcüklerinin bir araya getirilmesinden türetilmiştir.⁷ Birleşmiş Milletler Soykırım Konvansiyonu tarafından 1948'de kabul edilen ve 1951 yılında yürürlüğe giren soykırım tanımı şu şekilde yapılmıştır: "Bir ulusal, etnik, ırksal ya da dini grubu tamamıyla ya da kısmen yok etme amacı ile işlenen aşağıdaki fiillerden herhangi birinin olması":

- Grup mensuplarını öldürmek
- Grup mensuplarına fiziki ya da zihni olarak ciddi zarar vermek
- Gruba onu kısmen ya da tamamen fiziksel olarak yok edeceği hesaplanan yaşam koşulları dayatmak
- Grup içinde doğumları önleyecek önlemler uygulamak
- Grubun çocuklarını alıp başka bir gruba vermek.

Tanımda sıralanan özelliklerden bir veya daha fazlasının oluşması durumunda soykırım suçunun gerçekleştiğinin varsayılacağı öne sürülmektedir.⁸

⁵ Woolf ve Hulsizer. "Psychosocial Roots of Genocide: Risk, Prevention, and Intervention.", 101-128.

⁶ Orhan Gürsu, "Kötülüğün Sıradanlaştırılması: Gazze Soykırımı Bağlamında Psikolojik Bir Analiz." *Burdur İlahiyat Dergisi* 8 (2024): 130-149.

⁷ Ozan Değer, "Soykırım Suçu ve Devletin Sorumluluğu: Uluslararası Adalet Divanı'nın Bosna-Hersek ve Sırbistan-Karadağ Kararı." *Uluslararası İlişkiler Dergisi* 6.22 (2009): 61-95.

⁸ United Nations, Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide. *United Nations General Assembly Resolution 260*, (December 9, 1948). https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocities-crimes/Doc.1_Convention%20on%20the%20Prevention%20and%20Punishment%20of%20the%20Crime%20of%20Genocide.pdf (Erişim Tarihi: 07.05.2024).

Tanımdan da anlaşılacağı üzere soykırım, bir ulusun tüm üyelerinin kitlesel öldürülmesiyle gerçekleştirildiği durumlar dışında, mutlaka bir ulusun derhal yok edilmesi anlamına gelmez. Daha ziyade, grupları yok etmek amacıyla, ulusal grupların yaşamının ana temellerinin yok edilmesini amaçlayan farklı eylemlerin koordineli bir planını ifade etmek amaçlanmaktadır. Böyle bir planın amacı, ulusal grupların siyasi ve sosyal kurumlarının, kültürünün, dilinin, ulusal duygularının, dininin ve ekonomik varlığının parçalanması ve kişisel güvenlik, özgürlük, sağlık, onur ve sosyal hakların yok edilmesi olacaktır.⁹

2. Soykırımın Nedenleri

Soykırım çok yönlü bir vahşet olup çoğunlukla diğer insan gruplarına karşı tutumlarını adım adım değiştiren, normal, sevgi dolu ailelere sahip sıradan insanlar tarafından gerçekleştirilir. Soykırım sürecinin uzun süren bir beyin yıkama ve insanlıktan çıkarma süreci olduğu söylenebilir. Dolayısıyla soykırım, bir ulusun tüm üyelerinin kitlesel öldürülmesiyle gerçekleştirildiği durumlar dışında, mutlaka bir ulusun derhal yok edilmesi anlamına gelmemektedir. Geniş bir zamana yayılan ve sistematik bir şekilde yok edilmesi amaçlanan dış grubun siyasi ve sosyal kurumlarının, kültürünün, dilinin, ulusal duygularının, dininin ve ekonomik varlığının parçalanması ve kişisel güvenlik, özgürlük, sağlık, onur ve sosyal hakların yok edilmesi şeklinde de tezahür edebilmektedir. Bu bağlamda soykırım yalnızca yaşamdan yoksun bırakma olarak değil, aynı zamanda bir grup insanın hayatta kalma ve kimliklerini koruma araçlarından yoksun bırakılması olarak da değerlendirilmelidir.¹⁰ Soykırım teorisyenleri soykırımın nedenlerine ve ortaya çıkış şekline yönelik farklı teoriler geliştirmişlerdir.¹¹ Alan uzmanlarına göre fiziksel, politik, sosyal, kültürel, ekonomik, biyolojik, dinî ve ahlaki nedenlerden kaynaklanan soykırımlardan söz edilebilmektedir.¹²

Öte yandan yirminci yüzyılın büyük soykırımlarının tümü çatışma ve savaş geçmişiyle sahip saldırgan devletler tarafından veya devletler bünyesinde işlenmiştir.¹³ Yahudilerde olduğu gibi saldırganlık geçmişi olan kültürler ve özellikle şiddeti yücelten kültürler, şiddetin birçok biçimini sürdürme konusunda büyük risk altındadır. Hatta Volkan'a¹⁴ göre Yahudilerde Holokost sonrasında olduğu gibi "büyük bir grupta utanç, aşağılanma, çaresizlik duyguları ve yas tutma zorluğuna yol açan kitlesel bir trajedinin ortak zihinsel imgesi, onlarca hatta yüzlerce yıl sonra insanların kimlik adına kasten çıkarttıkları cehennem yangınlarını körükleyebilir". Günümüzde Gazze'de binlerce bebek ve çocuğun haksız yere öldürülmesi karşısında İsrail vatandaşlarının

⁹ Aleksandra Matulewska ve Gwiazdowicz Dariusz J. "In Quest of Genocide Understanding: Multiple Faces of Genocide." *International Journal for the Semiotics of Law-Revue internationale de Sémiotique juridique* 35.4 (2022): 1425-1443.

¹⁰ Bilal Süslü, "Soykırım Yasağı Normunun Yaşam Döngüsü: Aktörler, Motivasyonlar ve Mekanizmalar." *Uluslararası Suçlar ve Tarih* 24 (2023): 83-103.

¹¹ Gregory Stanton, Eight Stages of Genocide, Genocide Watch, https://holocausteducation.nl/images/Lesmateriaal/p_genocide_8stages.pdf (1998). (Erişim Tarihi: 03.07.2024); Ervin Staub, The Roots And Prevention of Genocide and Related Mass Violence. *Zygon*, 47(4), (2012), 821-842.

1989; Stephen Reicher, S. Alexander Haslam, and Rakshi Rath. "Making a Virtue of Evil: A Five-Step Social Identity Model of the Development of Collective Hate." *Social and Personality Psychology Compass* 2.3 (2008): 1313-1344.

¹² Gregory Stanton, Eight Stages of Genocide, Genocide Watch, 1; Ervin Staub, *The roots of evil: The origins of genocide and other group violence*, 23.

¹³ Ervin Staub, "The Roots and Prevention of Genocide and Related Mass Violence", 821-842.

¹⁴ Volkan, *Kimlik Adına Öldürmek: Kanlı Çatışmalar Üzerine Bir inceleme*, 6.

savunma aracı olarak geçmişte kendilerine reva görülen trajediye sığınmaları ve uyguladıkları soykırımı haklılaştırmaya çalışmaları bu durumu özetler mahiyettedir.

Son dönemlerde soykırım nedenlerine yönelik kafa yoran bazı bilim insanları aydınlanmanın da başlı başına bir soykırım nedeni olabileceğini ileri sürmektedirler. Örneğin Freeman gibi teorisyenler kendisi için aydınlanmış bir halkın barbarlığa dönüşünün soykırım şeklinde tezahür edebildiğini savunurlar.¹⁵ Başka bir ifadeyle modern, aydınlanmış ve gelişmiş bir ulusun sapkınlığı soykırımı dönüştürmektedir. Buna göre aydınlanma bizatihi soykırımın asıl müsebbibidir. Öyle ki insanın özgürleşmesi ve rasyonelliği olan aydınlanma idealleri, insanları doğadan uzaklaştırmış ve insanların doğayı ve dolayısıyla diğer insanları da kontrol etmek istemesiyle sonuçlanmıştır. Bauman,¹⁶ aydınlanmadan bu yana bir halkın yok edilmesinin mükemmel bir toplum kurmaya hizmet ettiğini ileri sürmektedir. Aydınlanma, devlet mühendisliği yoluyla daha iyi bir topluma yönelik evrimsel bir gelişmeye olan inancı da beraberinde getirmiştir. Aydınlanmış dünyada bir devlet; tasarlayarak, ekip biçerek ve yabancı otları zehirleyerek harika bir ütopyaya dönüşebilir. Böylelikle her şeyin, hatta bir ırkın ve onun karakterinin bile ölçülebileceği ve sınıflandırılabilirliği modern bir fikir ortaya çıkar.¹⁷ Irkların bu şekilde sınıflandırılması, sürekli olarak geliştirilebilen bir toplum şeklindeki modern fikirle birleştiğinde, en güçlü olanın hayatta kalması yönündeki sosyal-Darvinist fikirlere yol açmaktadır.¹⁸

Literatürde kitlesel vahşeti, şiddeti teşvik eden ve soykırımı vardırıan ideolojik faktörlerin çeşitliliğine değinilmektedir. Oldukça dağınık olan ve geniş bir yelpazeye yayılan nedenler arasında milliyetçi mitler, anlatılar, nefret propagandası, kimlikler, saflık, ırkçılık, devrimci vizyonlar, günah keçisi ilan etme, militarizm, ahlaki dışlama, ütopyalar ve kutsala dayandırılan inançlar yer almaktadır. Sıraladığımız bu unsurlar ve daha fazlası, vahşeti çevreleyen ideolojik yapbozun potansiyel parçaları olarak öne sürülmektedir.¹⁹

Soykırımı yönelik sıraladığımız tüm bu nedenler elbette hiçbir zaman toplu katliamı, şiddeti hasılı soykırımı haklı çıkaramaz. Ancak 2024 yılında tüm dünyanın gözleri önünde işlenen bir insanlık suçunu, soykırımı anlamadan da geçemeyiz. İsrail tarafından uygulanan ve şimdilik Gazze'yle sınırlı kalan soykırımı ve bu soykırımı uygulayan topyekûn bir milleti yani İsrail'i anlamaya çalışmanın yollarından biride modern psikoloji verilerinden geçmektedir. Çalışmanın bu aşamasından itibaren insanlık dışı olarak görülen soykırım kavramına odaklanılacak ve soykırımı uygulayan İsrail'in hangi psikolojik saiklerle hareket ettiği ortaya konulmaya çalışılacaktır.

3. Soykırımcının Psikolojisi

Yahudi cemaati Holokost'tan sonra kültürünü ve kimliğini sürdürmek için kolektif hafızasını geliştirmeye çalışmış, bu amaçlarını gerçekleştirmek için Yahudilere özgü bir karakter yapısını benimsemiştir. Bu yapı, bir taraftan kendini kirlenmiş ve çaresiz olarak tanımlarken diğer

¹⁵ Michael Freeman, "Genocide, Civilization and Modernity." *The Criminology of War*. Routledge, (2017), 213-229.

¹⁶ Zygmunt Bauman, *Modernite ve Holocaust*. İstanbul: Alfa Yayınevi, 2022, 120.

¹⁷ Zygmunt Bauman, *Modernite ve Holocaust*, 39,115.

¹⁸ Maritz, Dominique. "What Are The Main Causes of Genocide?." *E-International Relations Students* (2012). <https://www.e-ir.info/2012/07/12/what-are-the-main-causes-of-genocide/> (Erişim Tarihi: 05.05.2024)

¹⁹ Maynard Leader, Jonathan. "Rethinking the Role of Ideology in Mass Atrocities." *Terrorism and Political Violence* 26.5 (2014): 821-841.

taftan onarıcı ve toplumsal açıdan faydalı eylemlere inanmayı da içermektedir. Bu psikolojik konfigürasyon, Yahudi çocuklarının çoğunda bulunur ve trajik bir tarihin anısıyla birlikte toplumun umutlarını taşır. Bu iki motif, Yahudi karakterine özgü nitelikleri yansıtır. Yahudi cemaati, bu nitelikleri taşıyan kişilere benzer şekilde kendini ifade eden ve yaşayan bir topluluk olmayı hedeflemiştir.²⁰

Kolektif travma, bir grubun tarihinde, yalnızca doğrudan olaya dâhil olan kişiler üzerinde değil, aynı zamanda tüm topluluklar ve hatta travmatik olaydan sonraki nesiller üzerinde de derin ve kalıcı bir etkiye sahip olan, dünyayı sarsan bir olaydır. Yahudilerdeki tarihsel travmanın çağdaş gruplar arası ilişkiler üzerindeki uzun vadeli etkisini hem mağdur hem de fail perspektifinden anlamak gerekmektedir. İnsanların kendi gruplarının geçmişteki mağduriyetlerini ve suçlarını tehdit veya meydan okuma olarak farklı şekilde değerlendirdikleri ileri sürülmektedir.²¹ Gruplar arası şiddet hem mağdurlar hem de failer için -(çok) farklı şekillerde olsa da- sıklıkla kolektif travmaya neden olur. Gittikçe artan sayıda araştırma, kolektif travmanın etkilerinin geçmişten günümüze kadar uzanabileceğini ve mevcut grup üyeleri doğmadan önce bile meydana gelen kolektif zarar anılarının günümüzde de gruplar arası ilişkileri etkilemeye devam ettiğini ortaya çıkarmıştır. Mağdurlar için kolektif acı, sürekli bir korku duygusunu ve grup hassasiyetini teşvik edebilir ve tehdit işaretlerine karşı uyanıklıkları artırabilir.²² Failer için kolektif zarar verme, grubun ahlaki imajına ve kimliğine doğrudan bir tehdit oluşturur. Bu yönüyle mağdur ya da failin tarihsel anlamda kimliğinde geçirdiği değişimler ya da kalıcı hale gelen karakter özelliklerinin bilinmesi elzemdir. Belirgin bir Yahudi kimliğinden söz edilecekse bu kimliğin tarihsel süreçte nasıl ortaya çıktığını anlamaya çalışmak, mağdur ve fail olan Yahudilerin şiddet görmeleri ve şiddet uygulamalarının arka planında yatan verilerin analiz edilmesinde önem taşımaktadır.

3.1. Kur'an ve Hadislerde Yahudi Kişiliği

Müslümanlar açısından Yahudi karakteri; şiddet üzerine kurulmuş bir dine dayanan hem zulmeden hem de zulme maruz kalan ve bu nedenle sürekli şiddet barındıran bir kimlik olarak karşımıza çıkar. Nitekim Yahudilere ait kutsal metinlerin büyük bir kısmı bu şiddete ya tanıklık eder ya da doğrudan şiddete rehberlik eder. Dolayısıyla Yahudi karakterinde şiddet içerikli kutsal metinlerin ve tarihin Yahudi toplumunun bilinç yapısında arketipsel bir rol üstlendiğini görmek mümkündür. Öyle ki şiddet Yahudilerin kolektif bilinçaltında yer alan bir arketip olarak oldukça önemli rol oynamaktadır.²³

Kur'an'da "insanların çoğu", "inkârcıların çoğu", "müşriklerin çoğu", "önceki kavimlerin çoğu" ve "ehl-i kitabın çoğu" şeklindeki ifadelerde yer alan olumsuz davranış ve karakter özelliklerinin çoğunlukla Yahudilere yönelik olduğu dile getirilmektedir.²⁴ Kur'an-ı

²⁰ Stanley Rosenman ve Handelsman Irving. "The Collective Past, Group psychology and Personal Narrative: Shaping Jewish Identity by Memoirs of the Holocaust." *The American Journal of Psychoanalysis* 50 (1990): 151-170.

²¹ Mengyao Li, Bernhard Leidner ve Silvia Fernandez-Campos. "Stepping into Perpetrators' Shoes: How Ingroup Transgressions and Victimization Shape Support for Retributive Justice Through Perspective-Taking with Perpetrators." *Personality and Social Psychology Bulletin* 46.3 (2020): 424-438.

²² Mengyao Li, , et al. "From Threat to Challenge: Understanding the Impact of Historical Collective Trauma on Contemporary Intergroup Conflict." *Perspectives on Psychological Science* 18.1 (2023): 190-209.

²³ Cengiz Batuk, "Tanrı'nın Asi Çocukları: Zalimlik ve Mazumluk Arasında Şiddet Sarmalındaki Yahudiler." *Milel ve Nihal* 5.1 (2008): 157-187.

²⁴ Burhan Çonkor, "Bazı Olumsuz Karakterlerin Yahudi ve Hıristiyanların Çoğuna Nispet Edildiği Ayetler." *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 20 (2019): 305-334.

Kerim, dünya üzerinde birçok kavim gelip geçmiş olmasına rağmen en çok Yahudiler hakkında uyarıda bulunmuş ve genel özellikleri hakkında bilgi vermiştir. Öyle ki ayetlerin nerdeyse üçte ikisi Yahudiler hakkındadır.²⁵ Kur'an'a göre Yahudilerin karakteristik özelliklerini şöyle sıralamak mümkündür: Yahudiler verdikleri sözleri yerine getirmezler (Bakara, 27,100), kıskanç ve hasettirler (Bakara, 109), kendilerine bahşedilen nimetlere nankörlük ederler (Bakara, 61), Allah'a iman etmekten yüz çevirmişlerdir (Araf, 138), aslında korkak bir tabiata sahiptirler (Maide, 54; Nisa, 77), kibirlidirlere (Bakara, 80, 111), ölmek istemezler (Bakara, 96), diğer insanları küçümser ve alay ederler (Bakara, 14-16), diğer inanç ve dinlere saygı göstermezler (Maide, 82) ve kindardırlar (Al-i İmran, 119).²⁶

Kur'an'da Yahudilerin eleştirilen diğer yönleri arasında; inkârcılıkları, fasıklıkları (İlahî emirlere isyan ve muhalefet etmeleri), gerçeği gizleyerek hakkı batıla karıştırmaları, güvenilir olmamaları, kitaplarını tahrif etmeleri, peygamberlerini öldürmeleri, haksız yere öldürme ve aşırılıkları, azgınlık ve küfürleri, inananları dinden döndürmeye çalışmaları, İlahî hükümleri dikkate almamaları, kötülük ve haram işlemede ısrar etmeleri gibi niteliklerin yer aldığı görülmektedir.²⁷ Kur'an'ın sıraladığı bu olumsuz karakter özelliklerine sahip Yahudiler, atalarının yanlışlarından dönmemeleri, ısrarcı olmaları ve sahip oldukları kötü ahlaktan vazgeçmemeleri nedeniyle lanetlenmişlerdir.²⁸

Aslında olumsuz Yahudi karakterini ortaya koymaya yönelik kaynaklar sadece Kur'an'la sınırlı değildir. Hıristiyanların kutsal kitabı Yeni Ahit de Yahudi karakterine yönelik çeşitli olumsuz ifadeler yer vermektedir. Buna göre Yahudiler; kibirli, inatçı, güvenilmez, ikiyüzlü ve vefasız, parayı çok seven, söz dinlemeyen, isyankâr, anlayışları eksik, kendi düzenlerini sürdürmek için suçsuz birilerine zarar verebilecek bir millet olarak tanımlanmışlardır.²⁹

Öte yandan sahih hadis kaynaklarında yer alan ifadeleri doğrultusunda Hz. Muhammed'in (a.s.) de Yahudilerin karakteristik özelliklerini çoğunlukla olumsuz şekilde dile getirdiğine şahit oluyoruz. Buna göre Yahudiler; insanlara eziyet eden, kötü ahlak sahibi, yalancı ve iftiracı, kendi kutsal kitaplarındaki bilgileri gizleyen, kitaplarında yer alan emirleri uygulamayan ve hatta kendi kitaplarını tahrif eden, kendilerini üstün gören, Müslümanlara karşı kötü niyet besleyen ve onlarla alay eden, inkârcı bir topluluktur.³⁰

3.2. Biz ve Onlar (Seçilmişlik Psikolojisi, Narsisizmin ve Kolektif Narsisizm)

Kimlik kavramı; bir şeyin ne olduğunu, kim olduğunu, kendisini nasıl tanımladığını, başkalarından kendisini nasıl ayırt ettiğini, benzerleri ile nasıl benzeşim kurduğunu ve sonuçta başkaları tarafından nasıl tanımlandığını ifade etmek için kullanılır. Bu yönüyle kimliğin, aidiyet hissedilen grup ile bu grubun değerleri ve amaçları üzerinden diğerlerini ötekileştiren böylelikle

²⁵ Burhan Çonkor, "Bazı Olumsuz Karakterlerin Yahudi ve Hıristiyanların Çoğuna Nispet Edildiği Ayetler.", 305-334.

²⁶ Sümeyye Alî Jaber. Kur'an-ı Kerim'de Yahudilerin Özellikleri. *Fikriyat dergisi*, (2023). <https://www.fikriyat.com/galeri/islam/kuran-i-kerimde-yahudilerin-ozellikleri> (Erişim Tarihi: 07.05.2024).

²⁷ Burhan Çonkor, "Bazı Olumsuz Karakterlerin Yahudi ve Hıristiyanların Çoğuna Nispet Edildiği Ayetler.", 305-334.

²⁸ Burhan Çonkor, "Bazı Olumsuz Karakterlerin Yahudi ve Hıristiyanların Çoğuna Nispet Edildiği Ayetler.", 305-334.

²⁹ Ömer Faruk Araz, "Yeni Ahit'te ve Kur'an-ı Kerim'deki Yahudilere Yöneltilen Eleştirilerin Analizi." *İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi* 7.2 (2021): 791-833.

³⁰ Osman Gökmen, *Hadislerde Yahudilerin Özellikleri (Sahih-i Buhari ve Sahih-i Müslim özelinde)*. MS thesis. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.

sınıfsal, dinsel, ideolojik vb. çatışmaları belirginleştiren bir içeriğe sahip olduğu çıkarımını da yapmak mümkündür.³¹

Kimlik oluşturma bireysel düzeyde olabileceği gibi sosyal, kolektif, toplumsal düzeyde de gerçekleşebilmektedir. Sosyal kimlikler, toplumsal hareketlere katılımı motive eden merkezî yapılarıdır. Çok sayıda araştırma, insanların ilgili gruplarla özdeşleştiklerinde örgütlü, kolektif eylem biçimlerine katılacaklarını göstermektedir.³² Kolektif kimlik ideolojik, etnik ya da dinsel benlikler üzerinden oluşturularak ayrışma ve çatışmaların başlamasına neden olabilmektedir. Bazı saha uzmanlarına göre 1990'dan sonra ortaya çıkan soykırımlar ekonomik sorunlar, toprak paylaşımı gibi nedenlerin ötesinde kolektif kimlikler nedeniyle ortaya çıkmıştır. Uzun tarihî sürece yayılan ve kökleşen bu çatışmalarda kendilerini etnik, dinsel, kültürel vb. kimlikler üzerinden tanımlayan grupların ötekini yani güçsüz -ve azınlıkta olan- grubu temel ihtiyaçlarından mahrum bırakarak, sistemin dışına iterek, ekonomik ve kültürel anlamda zor durumda bırakarak ve kimliklerini tanımayarak boyunduruk altına alma çabalarına şahit oluruz.³³ Kolektif kimliğe bağlı çatışmalarda; korku ve düşmanlık gibi artan duygular, kalıcı bir güvensizlik duygusu, ötekinin tarihsel anlatısının sürekli inkâr edilmesi, barış sürecinin sekteye uğraması ve siyasi kutuplaşmalar oluşabilmektedir.³⁴

Biz ve onlar ayrışmasında *bizin* kendisini meşrulaştırması için ötekinin oluşturulması, tanımlanması ve damgalanması gerekir. *Biz* kimliğinin oluşmasında rol oynayan soykırım, ötekinin yok ederken kendi ulus kimliğinin oluşmasını da sağlamaktadır. Yani bir anlamda soykırım, başka bir ulusu yok etmek gayesi güderken *bizin*, ulus ya da inanç kimliğinin oluşmasında da etkin bir rol oynamaktadır. *Ben*'in *biz* içinde saklandığı bu tarz soykırımlarda devlet, toplumu suçlarla inşa ederek insanları topluca suça yöneltip bir arada tutmayı hedeflemektedir.³⁵ Suç yaygınlaşp bireysel olmaktan çıkarıldığında ise katliam yapmak ve bunu sorgulamamak sıradan bir hâle dönüşmektedir.

Yahudi kökenli yazar Thomas Kühne *Aidiyet ve Soykırım* kitabında Nazi Almanya'sının Yahudilere yaptığı soykırımı aktarırken ırksal farklılık düşüncesinin çoğulcu toplum inşasına engel olduğunu aktardıktan sonra üstün ırkın aşağı ırk ve onun ahlaksız saldırıları tarafından tehdit altında olması şeklindeki hastalıklı düşünce nedeniyle Holokost'u işlediğini dile getirmektedir.³⁶ Günümüze döndüğümüzde Yahudilerin "seçilmişlik" inanışları nedeniyle kendilerini üstün bir ırk, millet olarak değerlendirdiklerini görmekteyiz. Üstünlük düşüncesi diğer insanların aşağı ırk olmasını ve gerektiğinde yok edilebilecekleri düşüncesini beraberinde getirmektedir. Patolojik kolektif narsisizm şeklinde tanımlanabilecek bu olgu şiddet ve soykırımların temel nedenleri arasında sıralanabilir. Patolojik boyuttaki narsisizm bireysel düzeyde olabileceği gibi toplumsal ya da grup düzeyinde de düşünülebilir. Bu bağlamda biz duygusunu oluşturan bir iç grubun kendilerini eşsiz, mükemmel ve ayrıcalıklı olarak görmeleri ve buna inanmaları kolektif narsisizm

³¹ Yakup Şahin, "Çatışma Kuramları ve Kimlik Temelli Çatışmalar: Teorik Bir Giriş." *Barış Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi* 1.1 (2013), 32-55.

³² Thomas, Emma, et al. "Nice and Nasty: The Formation of Prosocial and Hostile Social Movements." *Revue Internationale De Psychologie Sociale* 23.2 (2010): 17-55.

³³ Oliver Ramsbotham, "The Analysis of Protracted Social conflict: a Tribute to Edward Azar." *Review of International Studies* 31.1 (2005): 109-126.

³⁴ Alon Ben-Meir, "Psychological Impediments are at the core of the Israeli-Palestinian Conflict." *Politics & Policy* 51.3 (2023): 488-503.

³⁵ Kühne, Thomas, *Aidiyet ve soykırım: Hitler toplumu 1918-1945*. Heretik Yayınları, (2017), 21,103.

³⁶ Kühne, Thomas, *Aidiyet ve soykırım: Hitler toplumu 1918-1945*,102.

denilen bir sosyal kimlik türünü ortaya çıkarmaktadır. Bu inanç -Yahudilerde olduğu gibi- kutsala dayandırılıp büyüklenmeci tavır devam ettirildiğinde kendini üstün olarak tanımlayan grup, diğer gruplar tarafından yeterince takdir edilmedikleri ve anlaşılmadıkları düşüncelerinden dolayı genellikle kaygılı bir ruh hâline sahip olur. Kolektif narsisizmin etkisiyle oluşan kaygılı ruh hâli ve artan tehdit düşüncesi iç grubun kendilerini dış gruptan ayırıştırmasına, dış grubu dışlamasına yol açmaktadır. İç grupta yer alan bireylerin özdeşim kurarak bireysel düzeyde patolojik bir narsisizme yönelebilmektedirler.³⁷

Üstün ve ayrıcalıklı olma patolojisi Yahudilere özgü bir inanıştır. Nitekim Yahudiler devletlerine “Tanrıyla savaşan ve onu yenen” anlamına gelen “İsrail” adının verildiğini, önemli olanın Tanrı ve Tanrı’ya kulluk değil, Yahudilik olduğunu dile getirmektedirler.³⁸ Bu cümlelerin ışığında Yahudiliğin bir kavmin kendi kendine tapması (self-worship) anlamına geldiğini öne süren görüşler de mevcuttur.³⁹ Buhari’nin aktardığına göre Talmud’da geçen seçilmişlik doktrinine göre Mesih yeryüzüne indiğinde her Yahudi’nin 2800 kölesi olacaktır.⁴⁰ Bu düşünce Yahudilerin *Tanrisal*, diğer insanların ise *insan altı* oldukları inancının bir tezahürü olarak karşımıza çıkmaktadır. Yahudilere özgü hastalıklı *biz ve onlar* sınıfsal ayrımı ve kolektif narsisizm yüzünden Gazze’de şimdilik kırk binin üzerinde masum bebek, çocuk, kadın, erkek ve yaşlı katledildi. Dahası Victor Frankl, Erich Fromm, Zygmunt Bauman, Thomas Kühne gibi Yahudi kökenli düşünürlerin Holokost nedeniyle Nazi Almanya’sına yaptıkları eleştirilere konu olan eylemlerin bugün aynı şekilde Yahudiler tarafından Gazze’ye bire bir uygulandığını görmek şaşırtıcı, üzücü ve manidardır.

3.3. Mağduriyet Psikolojisi ya da Seçilmiş Travma

Şiddet eğilimli topluluklarda, şiddete başvurma ve şiddeti haklı çıkarma amacıyla kullanılan rasyonelleştirme gibi birtakım özel psikolojik mantık yürütmeler devreye girmektedir. Şiddet eğilimli bu topluluklarda öncelikle *biz ve onlar* ayrımının yapıldığını dile getirmiştik. *Biz* çoğunlukla idealize edilmiş bir topluluğu simgelerken *onlar* yani *öteki* ise tüm kötülüklerin, ahlaksızlığın, sorun ve çatışmaların müsebbibi olarak gösterilir. Bu nedenle *ötekinin/onların* acımasızca yok edilmesinde herhangi bir sorun görülmez.⁴¹

Öte yandan *benin* inşa edilmesinde sadece ortak değer, kültür ve inançlar rol oynamaz. Aynı zamanda ortak travmalar *benin* inşasında ve dolayısıyla ötekine soykırım uygulanmasında etkin rol oynamaktadır. İster bireysel ister grup düzeyinde olsun travmatik yaşantılar psikolojik iyi oluş düzeyini olumsuz etkilemektedir.⁴² Bireysel bağlamda çocukluk ya da ergenlik yıllarında psikolojik problemler yaşayan ve buna bağlı olarak kimliğinde *ben* duygusu oluşmayan kişilerde narsistik kırılma, yaralanma diğer adıyla *yaralı ben* kavramına şahit oluruz. *Narsistik yaralanma* ya da *yaralı ben* duygusunun baskın olduğu bireylerin *benin* olumlu ve olumsuz yönlerinin bütünleştirilmesinde sorun yaşadıkları ileri sürülmektedir. Bir anlamda benlik bölünüp ayrışarak patolojinin oluşmasına zemin sağlamaktadır. Ancak bu tarz bir benliğe sahip olanlar bazen

³⁷ Agnieszka Golec de Zavala, et al. “Collective Narcissism Predicts Hypersensitivity to in-Group Insult and Direct and Indirect Retaliatory Intergroup Hostility.” *European Journal of Personality* 30.6 (2016): 532-551.

³⁸ Ömer Kemal Buhari, *Varoluşsal Tehcir: Yeni Batı ve Dönüştürücü Şiddet*. İstanbul: İnsan Yayınları, (2020),103.

³⁹ Ömer Kemal Buhari, *Varoluşsal Tehcir: Yeni Batı ve Dönüştürücü Şiddet.*, 103.

⁴⁰ Ömer Kemal Buhari, *Varoluşsal Tehcir: Yeni Batı ve Dönüştürücü Şiddet.*, 198.

⁴¹ Orhan Gürsu, “Kötülüğün Sıradanlaştırılması: Gazze Soykırımı Bağlamında Psikolojik Bir Analiz.” *Burdur İlahiyat Dergisi* 8 (2024): 130-149.

⁴² Sonay Yıldırım ve Orhan Gürsu. “Yetişkinlerde Dindarlık ve Psikolojik Dayanıklılık İlişkisi.” *Turkish Academic Research Review* 6.1 (2021): 27-54.

benliklerini idealize ederek yüceltme yoluna gidebilmektedir. İdealize edilmiş benlik, barındırdığı tüm eksiklikleri ve olumsuzlukları yansıtma mekanizması yoluyla kendi *beninden* çıkarıp ötekine yükleme eğilimi gösterir.⁴³

Yaralı benin onarılması, narsistik kırılmanın iyileşebilmesi için ötekinin inşa edilmesi adeta bir can simidi işlevi görür. Düşman *benin* yeniden sağlıklı hale gelebilmesi için ötekinin varlığı bir zorunluluktur. Dahası şiddet, terör içeren davranışlarda ortak ideolojik grup inancı bireysel benlik özelliklerinden daha fazla belirleyici olabilmektedir.⁴⁴ Çünkü şiddet sarmalı içerisinde büyüyen çocukların kimlikleri ve davranış kalıpları, -kaçınılmaz olarak- tanıklık ettikleri toplumsal ve siyasal gerçeklik tarafından şekillendirilmektedir. Bu tarz toplumlarda yaşayan ve şiddete maruz kalmış çocuklarda saldırganlık eğilimi normal algılanmakta; bu çocuklar şiddeti kendilerini ifade etmenin meşru bir aracı olarak görmekte, kendilerini mağdur, kurban olarak gördükleri için yaşadıkları çatışmanın sorumlusu olarak ötekini, başkalarını görmekte, bir daha mağdur olmamak için ötekine şiddeti bir hak olarak görmektedirler.⁴⁵ Böylelikle mağduriyet, intikam için haklı olduğumuza dair bir algıyı ortaya çıkaran gerekçeyi oluşturmada işlevsel bir rol oynamaktadır.

Mağduriyet duygusunun oluşmasındaki en önemli faktörlerden biri de geçmişte bir travmanın yaşanmasıdır. Mağduriyet, bireysel olabileceği gibi toplumsal da olabilir. Bu tarz bir mağduriyette, travmanın oluşturduğu agresyon (kızgınlık, öfke), şiddet ve çatışmanın oldukça derin duygusal bağları bulunmaktadır. Travmaya dayalı mağduriyet bir kez ortaya çıktığında intikam duygusu, muazzam bir ihtiras ve yenilenen agresyon için uygun zemin hazırlamaktadır. İntikam ve agresyonun temelinde travmaya maruz kalmış, mağdur olmuş topluluğun gelecekte de benzer zulümlere maruz kalabileceği endişe vardır. Çevik'e göre⁴⁶ yaşanan bu tecrübeyi zaman çökmesi denen bir psikolojik kavram izah edebilir. Yüzlerce hatta bazen binlerce yıl önce yaşanan bir travma ve bu travmanın doğurduğu mağduriyet duygusu ve acı sanki şimdi olmuş duygusuyla yaşanabilmekte, kimlik üzerinden yaşanan bu acılar ve mağduriyetler o toplumun tümüne kolaylıkla yayılabilmektedir. Volkan⁴⁷ yaşanan bu tecrübeyi *seçilmiş travma* kavramıyla ifade etmektedir. Buna göre tarihsel olaylara ait tüm imgeler kuşaktan kuşağa aktararak görünmez bir bağ oluşturur. Yazara göre bazı milletler seçilmiş oldukları düşüncesiyle tarihî gerçeklerden uzaklaşarak mitolojiye yönelirler. Mitolojik düşünceler sürekli gündemde tutularak kuşaktan kuşağa aktarılır. Bu bakımdan Yahudilerde böyle bir zihinsel psikolojik travma görülmektedir. Onlar kendilerini kurban edilen millet olarak düşünmektedirler. Sonraki kuşaklar; aradan yüzyıllar geçse de bilinçdışı bir süreç şeklinde atalarının maruz kaldığı travmayı kendi çocuklarına, torunlarına anlatmayı bir görev addederek seçilmiş travmayı *biz* duygusuna hizmet edecek şekilde aktarırlar. Seçilmiş travmaların etkisi bir toplumu *aşırı yetkilendirilmiş* (geçmişte yaşanan travma ve mağduriyetin etkisiyle oluşan ve çektiği acının masum kurbanı olarak

⁴³ Talip Küçükcan, "Terörün Sosyolojisi: Toplumsal Kökenleri Anlama İmkânı", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 6, Sayı 24 (Kış 2010), s. 33-54

⁴⁴ Abdülkadir Çevik ve Birsen Ceyhun. "Mağduriyet Psikolojisi ve Toplumsal Yansımaları." *21. Yüzyılda Sosyal Bilimler* 2 (2012): 62-84.

⁴⁵ Talip Küçükcan, "Terörün Sosyolojisi: Toplumsal Kökenleri Anlama İmkânı", 33-54

⁴⁶ Abdülkadir Çevik ve Birsen Ceyhun. "Mağduriyet Psikolojisi ve Toplumsal Yansımaları.", 62-84.

⁴⁷ Volkan, *Kimlik Adına Öldürmek: Kanlı Çatışmalar Üzerine Bir inceleme*, 251.

kendisini ayrıcalıklı hisseden) bir ideolojiye kucak açmaya hazırlayabilmektedir. Bu ayrıcalık, ötekine eziyet etmeyi kendine bir hak olarak görmesine de yol açabilmektedir.⁴⁸

Aktardığımız bu verilerin ışığında Yahudiler için Nazi Almanya'sı döneminde 1941-1945 yılları arasında yaşanan soykırım yani Holokost seçilmiş travmayı temsil etmektedir. Holokost nesilden nesle aktarılmış; özellikle kültür, sanat, sinema ve edebiyat alanlarında sıklıkla işlenmiştir. Dünya tarihinde benzer onlarca soykırım olmasına rağmen Yahudiler yaşadıkları soykırımı eşsiz olarak nitelendirmişlerdir. Onlara göre hiçbir soykırım Holokost'la benzeşemez çünkü yaşadıkları acı, mağduriyet ve travma eşsizdir, benzersizdir.⁴⁹ Yahudiler bu eşsiz, seçilmiş travmalarını her alanda gündeme getirerek ortak bir hafıza inşa etme yoluna gitmişlerdir. Hatta Yahudi kökenli bir akademisyen olan Norman Finkelstein'a göre Yahudiler seçilmiş travmalarını anlatmada o kadar ileri gitmişlerdir ki bunu ranta bile çevirmişlerdir.⁵⁰ Finkelstein bu düşüncelerini *Holokost Endüstrisi* adlı kitabında uzun uzadıya aktarıp delillendirmektedir.

Holokost'un abartılı bir efsane olduğu görüşü Roger Garaudy tarafından da dile getirilmektedir: "Yahudi soykırımı efsanesi herkesin işine geliyordu. Çünkü bundan 'tarihin en büyük soykırımı' diye bahsetmek, Batılı sömürgeciler için (Amerika yerlilerinin toplu kırımını ki 60 milyon kişi katledilmişti ve Afrikalı kölelerin ticareti gibi) kendi cinayetlerini unutturmak; Stalin içinse, vahşi zulümlerinin üzerine sünger çekmek demektir". Yazara göre İkinci Dünya Savaşı'nda yaklaşık 50 milyon kişi öldürülmüştür. Bunlardan 17 milyonu Sovyet vatandaşı iken 9 milyonu Almandır.⁵¹ Bu kadar insanın öldürüldüğü savaşta sadece 6 milyon Yahudi'nin ölümünün diğer ölümleri maskeleyen abartılı bir efsane olduğu görüşünü adeta haklı çıkarmaktadır. Garaudy'e göre Holokost'u tarihin en büyük soykırımı olarak göstermek İsrail'in işine geliyordu çünkü Tevrat'ta yer alan İlahî vaat doğrultusunda, yaşanan bu soykırım İsrail devletinin kurulması için ideolojik haklılığı da ortaya çıkarıyordu.⁵²

Tarihsel iç grup mağduriyetinin mirası üzerine yapılan çalışmaların çoğu, özellikle tarihsel mağduriyet belirgin hale getirildiğinde, mağdur edilmiş grup üyelerinin diğer gruplara karşı üstlendikleri farklı yükümlülüklerin ortaya çıktığını göstermektedir. Holokost tarihçisi Yehuda Bauer'i takiben, mağdurların yerine getirmeyi arzulaması gereken dört ahlaki yükümlülüğü vardır:

- Bir daha asla pasif bir kurban olma,
- Kardeşlerini asla terk etme,
- Asla pasif bir seyirci olma,
- Asla fail olma şeklinde sıralanabilir.⁵³⁵⁴

⁴⁸ Volkan, *Kimlik Adına Öldürmek: Kanlı Çatışmalar Üzerine Bir inceleme*, 253.

⁴⁹ Zygmunt Bauman, *Modernite ve Holocaust*, 133.

⁵⁰ Norman Finkelstein, *G. Holokost Endüstrisi: Yahudilerin Çektiği Çilelerin İstismarı*. Kırmızı Kedi Yayınevi, (2010).

⁵¹ Roger Garaudy, *İsrail Mitler ve Terör*. Pınar Yayınları, 2005, 151.

⁵² Roger Garaudy, *İsrail mitler ve terör*. 149.

⁵³ Yechiel Klar, "Four Moral Obligations in the Aftermath of Historical Ingroup Victimization." *Current Opinion in Psychology* 11 (2016): 54-58.

⁵⁴ Yechiel Klar, Noa Schori-Eyal ve Yonat Klar. "The "Never Again" state of Israel: The Emergence of the Holocaust as a Core Feature of Israeli Identity and its Four Incongruent Voices." *Journal of Social Issues* 69.1 (2013): 125-143.

Bir daha asla sloganı tarihsel süreç içerisinde Yahudilerin bir mottosu haline gelmiş ve adeta dünyaya “Bir daha asla böyle bir soykırım uygulanmasına izin vermeyeceğiz!” mesajı sunulmuştur.⁵⁵ Holokost’tan sonra Yahudilerin bir daha asla pasif kurban olmadıkları, kardeşlerini terk etmedikleri, asla pasif seyirci olmadıklarını söylemek mümkün görünmektedir. Ancak bir daha asla fail olma ilkesinin geçersizliğini Gazze soykırımı özelinde görebiliriz. “Mağdurun faile dönüşmesi” şeklinde özetleyebileceğimiz bu akıl dışı gerçekliğin/soykırımın halen Yahudiler eliyle uygulanıyor olması oldukça düşündürücü ve manidardır.

Adaletsizlik, eşitsizlik, haksızlık, ezilmişlik, işgal ve hak ihlallerine karşı mücadele sürecinde, dinî referanslar önemli bir meşrulaştırma aracı olarak kullanılmıştır. Soykırım gibi insanlık dışı katliamların meşrulaştırılmasında dinî inançların kullanıldığına şahit olmak mümkündür.⁵⁶ Bu patolojik haklılığa dayanarak İsrail bugün Filistin’de ve özel olarak Gazze’de soykırım uygulamaktadır. Binlerce masum insanın katledilmesi karşısında insan hakları sözleşmeleri, Uluslararası Adalet Divanı kararları işlevsiz kalmakta, dünya soykırımı canlı -ama sessiz ve pasif seyirci- olarak izlemektedir.

3.4. Patolojik Lider

Seçilmiş travmalara maruz kalan topluluklar bu acılarını dindirmek ve öç alabilmek için onları yönlendirecek liderlere ihtiyaç duyarlar.⁵⁷ Volkan’ın ifadesiyle travma yaşandıktan bir zaman sonra, politik lider, topluluğun gözünde bir kurtarıcı mahiyetindedir. Bu zaman dilimlerinde grup içindeki bireyler, bireyselliklerini bir dereceye kadar kaybederek, liderlerini körü körüne takip ederek ve geçerliliğini sorgulamadan politik propagandayı içselleştirmeye yönelirler.⁵⁸

Aşırı yetkilendirilmiş lider, genellikle toplumu istediği gibi yönlendirebilecek yıkıcı bir güce sahip hale gelebilmektedir. Bu özelliklere sahip liderler ve onların propaganda aletleri şu şekilde özetlenebilir:

- a. Seçilmiş travma neticesinde ortaya çıkan mağduriyet duygusunu yaygınlaştırıp tüm gruba yayılan bir *paylaşılan kurbanlaştırma* duygusunun oluşturulması,
- b. Seçilmiş travmanın harekete geçirilmesi,
- c. Grup içerisinde *onlara karşı biz* duygusunun artırılması,
- d. Ötekinin yani düşmanın insan dışlaştırılması, hayvanlaştırılması,
- e. Öç almak için gerek duyulan haklılığın oluşturulması, aşırı yetkilendirilmenin kullanılması ve böylelikle uyuyan ideolojinin tekrar harekete geçirilmesi.⁵⁹

Lider, sıraladığımız bu beş adımla grup üyelerini kendilerini düşmanı yok etmeye yetkilendirilmiş gibi hissettirerek kültürel ve etnik temizliğe başlar.

Psikanalitik bakış, patolojik liderliği sıklıkla evinde yeterince sevgi görmemiş, sevgiden mahrum bırakılmış kişinin eksikliğini hissettiği bu sevgiyi dışarıda, kendisini destekleyen bir

⁵⁵ Yechiel Klar, Noa Schori-Eyal ve Yonat Klar. “The “Never Again” State of Israel: The Emergence of the Holocaust as a Core Feature of Israeli Identity and its Four İncongruent Voices.”, 125-143.

⁵⁶ Şinasi Gündüz, “Din ve Şiddet Paradoksu.” *Milel ve Nihal* 13.2 (2016): 8-31.

⁵⁷ Volkan, *Kimlik Adına Öldürmek: Kanlı Çatışmalar Üzerine Bir İnceleme*, 88.

⁵⁸ Volkan, *Kimlik Adına Öldürmek: Kanlı Çatışmalar Üzerine Bir İnceleme*, 109.

⁵⁹ Volkan, *Kimlik Adına Öldürmek: Kanlı Çatışmalar Üzerine Bir İnceleme*, 255.

halkta arayabileceğini dile getirmektedir. Öte yandan diğer kuramcılar patolojik lider kültüründe kişilerin sahip oldukları siyasi gücün yerleşik bir öz güven eksikliğinden kaynaklandığını ileri sürmektedirler.⁶⁰ Bu bağlamda narsistik liderlerin aslında bir paradoksun içinde yaşadıkları söylenebilir: Bir yandan açıkça kendilerini çok sevip, sınırsız bir güç hissederken, diğer yandan üstü örtük bir biçimde değersizleştirilmiş bir yanları nedeniyle sevgi “açlığı” çekmektedirler. Bu nedenle bu tarz liderler tutarlı bir kimliğin eksikliğini yaşarlar.⁶¹

Patolojik liderin bu paradoksunu psikanalistler şöyle izah etmektedirler: Kişiliğin farklı yönlerinde eğer çatışmalar meydana geliyor ve bu çatışmalar egoya kaygı veriyor, ego bu kaygı ile başa çıkamıyorsa inkâr etme, yansıtma, rasyonelleştirme, baskılama, yerine koyma gibi bilinçaltı savunma mekanizmalarına müracaat ederek rahatlama yolunu seçmektedir.⁶² Bu bilgileri takip ederek Gazze soykırımını uygulayan Siyonist İsrail devletinin lideri Binyamin Netanyahu için kısa bir psikobiyografik analiz yapılabilir.

Wikipedia'da⁶³ yer alan bilgilere göre Netanyahu 1949 yılında dünyaya gelmiştir. Netanyahu'nun kayıtlara geçen ilk bilinen travması 1976 yılında tarihe Entebbe operasyonu⁶⁴ olarak geçen rehine kurtarma olayında ağabeyi Jonathan Netanyahu'yu kaybetmesidir. İsraili rehinelere kurtarma operasyonunda yer alan bölükte ölen tek asker ve komutan, ağabey Netanyahu'dur. Netanyahu 1978 ve 1980 yılları arasında ağabeyinin adını yaşatmak için Jonathan Netanyahu Anti-terörizm Enstitüsünü kurmuştur. Netanyahu'nun psikolojik dünyasında kolektif travma ve mağduriyetin yanı sıra ailesinden birini kaybetmenin doğurduğu bireysel travmaya, mağduriyete şahit olmaktayız. Güçsüz bir millete karşı Netanyahu'nun neden bu kadar acımasız, zalim olduğunun izlerini buradan çıkarabiliriz. En nihayetinde narsistik kişilik özellikleri taşıyan bireylerin, oldukça sınırlı bir duygu repertuarına sahip oldukları unutulmamalıdır.⁶⁵

Volkan'a göre⁶⁶ yetişkin bireylerin yas tutma süreçleri boyunca öfke duygusu hâkimdir. Yas tutan kişide, kaybın kabulü arttıkça, yitirilmiş insanın açtığı narsistik bir yaralanma yaşanır. Yas tutan kişi yitirdiği insana yönelik bu öfkenin farkında değildir. Bu nedenle öfkesi başka birine veya başka şeye yönelecektir. Volkan'ın izinden giderek Netanyahu'nun ağabeyini yitirmiş olmasının doğurduğu yas ve sonrasında oluşan öfke duygusuyla Filistinlilere yöneldiğini söylemek mümkün görünmektedir.

Öte yandan savunucu saldırganlığın en önemli kaynaklarından birisi narsisizm eğilimidir.⁶⁷ Hatta ötekileştirmenin, ötekini değersizleştirmenin ve yukarıda ifade ettiğimiz insan dışılaştırmanın nedeni de bu patolojik narsistik karakterdir denebilir. Şiddet eğilimi ve

⁶⁰ David Patrick Houghton, *Siyaset Psikolojisi* (İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yay, 2021), 104.

⁶¹ Vamık Volkan, D. *Körü Körüne İnanç: Kriz ve Terör Dönemlerinde Geniş Gruplar ve Liderleri*. İstanbul: Okuyan Us yay. (2005), 284.

⁶² David Patrick Houghton, *Siyaset Psikolojisi*, 103.

⁶³ https://tr.wikipedia.org/wiki/Binyamin_Netanyahu (Erişim Tarihi: 11.05.2024).

⁶⁴ Entebbe Operasyonu (*Entebbe Baskını*): 3 ve 4 Temmuz 1976 günü, Filistin Kurtuluş Örgütü üyeleri, Tel Aviv-Paris seferini yapmakta olan Air France uçağını, Uganda'nın Entebbe Uluslararası Havalimanı'na indirmeleri ve İsrail'in beklenmedik bir operasyonla 1 saat içinde tüm militanları ölü olarak ele geçirmesi ile sonuçlanan askerî operasyonda üç rehine öldü, beş İsrail askeri ise yaralandı. Bu operasyonda ölen tek İsrail askeri, sonradan İsrail başbakanı olacak Benjamin Netanyahu'nun operasyonu yöneten komutan olan ağabeyi Jonathan Netanyahu'dur. Bkz. https://tr.wikipedia.org/wiki/Entebbe_Operasyonu (Erişim Tarihi: 11.05.2024).

⁶⁵ Vamık Volkan, D. *Körü Körüne İnanç: Kriz ve Terör Dönemlerinde Geniş Gruplar ve Liderleri*, 287.

⁶⁶ Volkan, *Kimlik Adına Öldürmek: Kanlı Çatışmalar Üzerine Bir İnceleme*, 61.

⁶⁷ Nevzat Tarhan, “Şiddetin Psikososyopolitik Boyutu.” *Şiddet Karşısında İslam*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları (2015), 34

saldırıcılık dürtüsünün temelinde öfke ve nefret vardır. Öfke, çoğu zaman doyumunu engelleyen şeyin ortadan kaldırılmasında kendisini gösterir (tıpkı Filistin halkının Arz-ı Mev'ud/vaat edilmiş topraklar hayalinin önündeki engel olması gibi) ve şiddeti ortaya koyarak narsistik dengeyi yeniden elde etmeyi hedefler.⁶⁸ Kernberg'e göre⁶⁹ nefret, öfkeden daha karmaşıktır ve nefretle dolu olan bireyin asıl amacı ötekini yok etmektir. Bunu yaparken süreci savunma mekanizmalarına dayandırarak aklileştirir (rasyonelleştirme). Nefret duygusu dizginlenmediğinde ise ötekini yok etme eğilimi kişiyi cinayete sürükleyebilmektedir. Dahası narsistik kişilik bozukluğu kriterleri arasında yer alan; kendisinin çok önemli ve vazgeçilmez olduğu duygusunu taşıması, özel ve eş bulunmaz biri olduğuna inanması, hak kazandığı duygusunu taşıması, ayrıcalık beklentisi içinde olması, empati yapamaması, küstahlık ve nefret duygusunu sık yaşaması⁷⁰ gibi temel belirtilerin tamamını Netanyahu özelinde görmek mümkündür.

İsrail'de en uzun süre başbakanlık yapan siyasetçi ünvanına sahip Netanyahu, aşırı sağcı koalisyonuyla 6. kez başbakanlığa dönen tek siyasetçidir.⁷¹ Bu veriler onun ne kadar narsist ve hırslı olduğunu göstermesi açısından anlamlıdır. İnsanların kutsallarına saygı duymayan, başkalarının varlık iddialarını kabul etmeyen, hırsları ile hareket eden, siyasi varlığını her biçimde sürdürmek için ellerinden geleni yapan bu kişileri kötücül-patolojik narsist olarak değerlendirmek yerindedir. Netanyahu hakkında 2019 yılında "rüşvet, emanete ihanet ve kişisel amaçlar için görevi kötüye kullanma" suçlamalarıyla dava açılmıştır. Bu yönüyle görevdeyken yargılanan ilk İsrail Başbakanı olarak tarihe geçmiştir.⁷²

Tanrılaşma temayülü içerisinde olan, psikolojik dünyalarında oldukça zayıf ve bağımlı olan, yaşadığı travmaların etkisiyle tutarsızlık sergileyen bu patolojik lider tiplemesinin sahip olduğu yoksunluğu örtmede narsisizmden başka bir yönelebileceği bir yer yoktur. Bu tarz patolojik narsistlerin diğer insanların çektiği acılarla empati kuramamaları ve bunun sonucunda onlara şiddet uygulamayı sıradan ve gerekli bir araçsal mekanizma olarak görmeleri ise psikolojik zaviyeden bakıldığında beklenen bir davranıştır.⁷³ Çünkü kendilerine karşı abartılı bir sevgi duyan bu narsist liderler; geniş grup kimliği sorunlarını, ritüelleri ve kitlesel hareketleri gerçek anlamda tetikleyen kişilerdir.⁷⁴

Netanyahu ile ilgili sıra dışı bir bilgiyi Faik Bulut aktarmaktadır. Bulut'a göre,⁷⁵ Netanyahu'nun "fikir babası" ırkçı Jabotinsky'dir. Vladimir Yevgenyevich Zhabotinsky (1880-1940) İsrail devletinin kurulmasında önemli bir rol oynayan Siyonist düşüncenin fikir babalarından biri olarak gösterilir. 1909'da İkinci Abdülhamit'in tahttan indirilmesinde rol oynamış, İttihat ve Terakki Cemiyeti ile iş birliği kurmuştur. Osmanlı ve Filistinlilere karşı

⁶⁸ Orhan Gürsu, "Gençlik Dönemi İnanç Krizinin Psikolojik Kökenlerinin Analizi: Olgu Sunumu". *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/3 (2022), 915-931.

⁶⁹ Otto Kernberg, "Sapıklıklarda ve Kişilik Bozukluklarında Saldırıcılık, (2. Baskı)." *Çev. Tura, SM). İstanbul: Metis Yayınları.* (2010),41-46.

⁷⁰ Nevzat Tarhan, "Şiddetin Psikososyopolitik Boyutu.", 33.

⁷¹ https://tr.wikipedia.org/wiki/Binyamin_Netanyahu (Erişim Tarihi: 11.05.2024).

⁷² Bkz. <https://tr.euronews.com/2022/12/30/israilde-asiri-sagci-koalisyonuyla-6-kez-basbakanliga-geri-donen-netanyahu-kimdir>

⁷³ Ömer Kemal Buhari, *Varoluşsal Tehcir: Yeni Batı ve Dönüştürücü Şiddet.*, 227.

⁷⁴ Vamık Volkan, D. *Körü körüne inanç: Kriz ve terör dönemlerinde geniş gruplar ve liderleri*, 281.

⁷⁵ Faik Bulut, *Başbakan Netanyahu'nun "fikir babası" ırkçı Jabotinsky kimdir?* (2023). <https://www.indyturk.com/node/670361/t%C3%BCrki%C3%87yeden-sesler/ba%C5%9Fbakan-netanyahunun-fikir-babas%C4%B1-%C4%B1rk%C3%A7%C4%B1-jabotinsky-kimdir> (Erişim Tarihi: 07.05.2024).

savaşmak üzere İngiliz ordusuna katılmış ve Siyon katır birliğinde yer almıştır. Sonraları Filistinlilere karşı savaşmak üzere Haganah adlı illegal Siyonist askerî örgütü kurmuş ve bu örgüte liderlik etmiştir. Jabotinsky'nin üzerinde çalıştığı en önemli konu etnik arındırma/temizlik anlamına gelen Transfer Projesi'dir.⁷⁶ Transfer yani Arapların Filistin topraklarından göçe zorlanması planında en büyük yardımcısı ise Binyamin Netanyahu'nun babası olan Benzion Netanyahu'dur. Transfer planının temelinde vaat edilmiş topraklar üzerinde kurulacak olan bir Yahudi devletinin yabancılardan arınmış saf Yahudi toplumu barındırması düşüncesi yer almaktadır. 1930'lu yıllarda hazırlanan bu plan aynı zamanda Polonya, Baltık ülkeleri, Nazi yönetimindeki Almanya, Macaristan ve Romanya'da yaşamakta olan Yahudilerden 1.500.000 kadarının ülkelerini terk ederek Filistin toprağına gelmelerini veya getirilmelerini öngörüyordu. Bu Yahudiler ya kendi rızaları ile gelecekler ya da getirtileceklerdi. 1938'de Nazilerin Yahudileri katletmeye başlamaları ilginç bir şekilde bu plana adeta hizmet edecekti. Bulut'a göre⁷⁷ Jabotinsky'nin kurduğu, desteklediği İrgun, Stern gibi terör örgütleri 1948'de Deyr Yasin gibi köyleri basıp katliam yapmak suretiyle Filistin tehcirini gerçekleştirmiştir. Yazar, Filistinlerin topraklarından sürülmelerinin, göçe zorlanmalarının aslında yeni olmadığını, 1948'den beri süregelen ve 75 yıldır süren bir planın devamı olduğu dile getirmektedir. Bugünkü Siyonist İsrail devletinin ise her ne kadar itiraf etmese de bu hedefi gerçekleştirmeye çalıştığı düşünülmektedir.

3.5. Sürgünlük, Yersiz Yurtsuzluk, Ezilmişlik ve Kölelik Psikolojisi

Yahudilik, bir dünya dini özelliğine sahip olmakla birlikte daha çok millî unsurlar taşımakta, inanç sistemi açısından ise bir din olmanın ötesinde bir hayat tarzını ve dinî-etnik kimliği ifade etmektedir.⁷⁸ Yahudiler kendi tarihlerini Hz. İbrahim'e dayandırırılar.⁷⁹ Bir anlamda İsrâiloğulları'nın tarihi, soyundan büyük bir millet çıkarmak üzere Tanrı tarafından seçildiğine inanılan ilk İbrânî atası İbrâhim'le başlatılır. İbrâhim, Tanrı'nın buyruğu doğrultusunda Ken'an (Filistin) topraklarına göç etmiş ve burada göçebe bir hayat sürmüştür.⁸⁰ Göçebelik, yersiz yurtsuzluk, sürgün hayatı dinî-etnik kimliğe sahip olan Yahudiler için Hz. İbrahim'den beri bir kader haline gelmiştir. Tarihin bu yurtsuz, vatansız topluluğuna Eski Ahit'e göre Yahve, Fırat ve Nil arasındaki topraklar vaat edilmiş ve hedef olarak Kudüs gösterilmiştir. Batuk'a göre⁸¹ günümüzdeki Siyonist hareket, Yahudilerin en büyük sorunu olarak yersiz ve yurtsuz olmalarını görmektedir. Gidecek bir toprakları, ülkeleri olmadığı için şiddete maruz kalmışlar, mağdur edilmişlerdir. Çözüm ise vaat edilmiş topraklara geri dönmektir. Yusuf peygamber döneminde Mısır'a geldiklerinde bu sürgün hayatı köleliğe dönüşmüş ve yaklaşık 430 yıl sürmüştür. Doğan erkek çocukları öldürülmüş, kız çocukları sağ bırakılmış ve neticede Mısır'da kitlesel soykırıma ulaşacak düzeyde şiddete maruz kalmışlardır. Kölelik, şiddete maruz kalma ve sürgün hayatı

⁷⁶ Nurlan Muminov, "Vladimir Jabotinsky'nin Büyük İsrail Düşüncesi ve İsrail Dış Politikası.", *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, (2013), 29.

⁷⁷ Faik Bulut, *Başbakan Netanyahu'nun "fikir babası" ırkçı Jabotinsky kimdir?* (2023).

⁷⁸ Salime Leyla Gürkan, "Yahudilik". *TDV İslâm Ansiklopedisi*, (2019). <https://islamansiklopedisi.org.tr/yahudilik#1> (Erişim Tarihi: 07.05.2024).

⁷⁹ Cengiz Batuk, "Tanrı'nın Asi Çocukları: Zalimlik ve Mazlumluk Arasında Şiddet Sarmalındaki Yahudiler.", 157-187; Süleyman Sayar, "Yahudi karakteri (tarihî ve sosyo-psikolojik bir yaklaşım)." *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9.1 (2000), 1-13.

⁸⁰ Salime Leyla Gürkan, "Yahudilik".

⁸¹ Cengiz Batuk, "Tanrı'nın Asi Çocukları: Zalimlik ve Mazlumluk Arasında Şiddet Sarmalındaki Yahudiler.", 157-187.

kendilerini Tanrı'nın seçilmiş kulları olarak gören bu topluluğun peşini bırakmamış dolayısıyla Musa'ya kadar köle psikolojisinden kurtulamamışlardır.

Sürgün hayatı sürecinde yaklaşık kırk yıl çölde yersiz yurtsuz, topraksız dolanmış ve vaat olunan topraklardan menedilmiş olan Yahudilerin aslında kölelik dışında bir yaşam tarzına alışkın olmayan ve alışmaya da niyeti olmayan bir topluluk olarak görülmeleri sebepsiz değildir. Mısır'daki kölelik ve ezilmişlik hayatı Yahudilerin kolektif kimliğinde bir "zillet" duygusu meydana getirmiş, aşağılanma ve horlanmışlık baskın karakter özelliği hâline gelmiştir. Kırk yıllık çöl sürgünü adeta İsrailoğulları'nın kutsal topluluk olma yolunda eğitilmeleri, yeni bir sosyal kimliğin tekrar inşa edilebilmesi için yani zilleti yaşamamış ve korku nedir bilmeyen yeni bir neslin oluşabilmesi için gerekli olan zaman dilimi şeklinde değerlendirilmektedir.⁸²

Çöldeki göç yolculuğu İsrailoğullarının köle psikolojisinden kurtulmalarını sağlamakla birlikte onların şiddet eğiliminden uzaklaşmalarını sağlamaz. Tersine 430 yıl Mısır krallarının zulmüne maruz kalan ve 40 yıl boyunca çöl sürgünü yaşayan İsrailoğulları ıslah olacaklarına daha da şiddet eğilimli bir karakter yapısı kazanıp çöldeki yolculukları boyunca sık sık şiddete başvururlar. Peygamberleri Musa'yı dinlemeyen, Tanrı'nın emirlerini yerine getirmeyen, ahde vefasızlık yapan ve Rablerini unutup başka tanrılara tapan Yahudilere kızan Yahve onları cezalandıracaktır. Bu ceza nedeniyle İsrailoğulları tarih boyunca aralarında yaşadıkları bütün toplulukları kendilerine yabancı görececek, kendilerini hiçbir yere ait hissetmeyecek ve hep yabancı olarak algılanacaklardır. Doğal olarak can güvenlikleri olmayacak, kendilerini hiçbir zaman hiçbir yerde güvende hissetmeyeceklerdir.⁸³

Batuk,⁸⁴ kendilerini hiçbir zaman emniyette hissetmeyen bir topluluğun psikolojisinin ne kadar sağlıklı kalabileceğini sorar: *"Bu uluslar arasında ne esenliğiniz ne de dinlenecek bir yeriniz olacak. Orada RAB size titreyen yürekler, umutsuzluk ve bakmaktan yorulmuş gözler verecek. Sürekli can kaygısı içinde yaşayacaksınız. Gece gündüz dehşet içinde olacaksınız. Yaşamınızın güvenliği olmayacak."* (Tesniye 28:65-66)

Bu ifadeleri doğrularcasına Yahudiler yaşadıkları toplumların çoğunda hedef haline gelmiş ve eziyetlere maruz kalmışlardır: 1290'da İngiltere'den, 1306'da Fransa'dan, 1492'de İspanya'dan, 1497'de Portekiz'den çıkarılmışlar, 16. yüzyılda Almanya, Polonya ve Rusya'da zulme/şiddete ve 1648-1649'da Ukrayna'da toplu katliamlara maruz kalmışlardır.⁸⁵ Aslında bütün İsrail tarihi bu tarz afet ve felaketlerle doludur denebilir. Yaşanan tüm bu travma ve sürgün hayatının Yahudilerde kolektif bir bilinçaltının oluşmasında rol oynadığı da ifade edilebilir. Çünkü mağdur ve fail gruplarının travmatik geçmişe ilişkin farklı deneyimleri olduğu açıktır, ancak aynı zamanda olaya ilişkin belirli bir ortak kolektif hafızaya da sahiptirler. Carl Gustav Jung, kişisel bilinçaltının büyük ölçüde kolektif bilinçaltından etkilendiğini, aynı kolektif kimliğe sahip bireylerin benzer tepkilere sahip olduklarını ve benzer deneyimler yaşadıklarını öne sürmektedir.⁸⁶ Kısaca değindiğimiz Yahudi tarihinde yaşanan sürgün, yersiz-yurtsuzluk, katliam

⁸² Süleyman Sayar, "Yahudi karakteri (tarihî ve sosyo-psikolojik bir yaklaşım).", 1-13; Salime Leyla Gürkan, "Yahudilik".

⁸³ Salime Leyla Gürkan, "Yahudilik"; Cengiz Batuk, "Tanrı'nın Asi Çocukları: Zalimlik ve Mazlumluk Arasında Şiddet Sarmalındaki Yahudiler.", 157-187.

⁸⁴ Cengiz Batuk, "Tanrı'nın Asi Çocukları: Zalimlik ve Mazlumluk Arasında Şiddet Sarmalındaki Yahudiler.", 157-187.

⁸⁵ Süleyman Sayar, "Yahudi Karakteri (Tarihî ve Sosyo-Psikolojik Bir Yaklaşım).", 1-13

⁸⁶ Anthony Stevens, *Jung*, çev. Ayda Çayır, (İstanbul: Kaknüs Yayınları, 1999), 49.

ve savaşların onların kolektif kimliğinde şiddete meyyal bir karakter örüntüsü olarak belirmesi ise şaşırtıcı değildir.

3.6. Yahudilerde Şiddet Eğilimi ve Patolojik Tanrı Tasavvuru

Kitlesel şiddet, yalnızca devlet politikalarına veya düzenbaz bir siyasi rejime dayanmaz, meydana geldiği veya üretildiği toplumda derin köklere sahip karmaşık süreçlerden kaynaklanır. Kitlesel şiddette etkin olan faktörler arasında patolojik bir lider ya da diktatörün olması, bir siyasi partide ya da yapılanmada toplanmış radikallerin çoğunlukta olması ve tüm bunların nüfusu manipüle ederek şiddete yöneltmesi sayılabilmektedir. Gerlach'a göre⁸⁷ aşırı şiddet içeren toplumlarda şu özellikleri görmek mümkündür: devlet organlarıyla birlikte çalışan çeşitli sosyal grupların varlığı, şiddet için geniş katılımın olması, şiddetin uygulanmasında kendilerince ortaya konan sebeplerin çokluğu ve son aşamada kurban gruplarına uygulanan aşırı fiziksel şiddetin olması.

Filistin ve Gazze özelinde bu aşamaları değerlendirdiğimizde, bir önceki başlıkta aktardığımız gibi tarihsel olarak aşırı şiddet görmüş ve uygulamış bir Yahudi topluluğu ile karşı karşıyayız. Filistinlilere uygulanan aşırı şiddet sadece Siyonist hükümet marifetiyle değil ama aynı zamanda işgalci yerleşimciler olarak adlandırılan Yahudiler tarafından da uygulanmaktadır. Hem Siyonist hükümetin hem de halkın çoğunluğu aşırı şiddet, katliam, soykırım eylemlerini desteklemektedir. Nitekim TRT World yapımı "Kutsal İşgal" belgeseli İsraili işgalci yerleşimcilerin nasıl şiddete başvurarak katliam sergilediklerini delilleriyle ortaya koymuştur.⁸⁸ ABD merkezli Pew Araştırma Merkezi tarafından yapılan bir ankette İsrail'de halkın sadece beşte biri Gazze'de işlenen soykırıma karşı çıktığını, bebek, çocuk, kadın ve masum insanların öldürülmesinde biraz ileri gidildiğini söylüyor. Geri kalan %80'den fazlası soykırımı ve uygulanan şiddeti, katliamı desteklemektedir.⁸⁹ Yahudi asıllı akademisyen ve siyasetçi Norman Finkelstein, 1983 ve 1995 yıllarında İsrail'in Lübnan'a saldırılarında 15-20 bin Filistin ve Lübnanlı masum insanın öldürüldüğünü ve bu kanlı operasyonların İsrail nüfusunun yaklaşık yüzde 90'ı tarafından desteklendiğini de dile getirmektedir.⁹⁰ Bu veriler şiddet için geniş bir katılımın varlığını göstermektedir. Kurban gruplara aşırı fiziksel şiddet uygulanmasında ise şimdiye kadar 15.000 bebek ve çocuğun öldürülmesini, kadınlara yönelik cinsel taciz ve tecavüzü, hapisanelerde Filistinlilere uygulanan işkenceleri, abluka nedeniyle Gazze'ye yiyecek, su gibi temel ihtiyaçların bile sokulamamasını gösterebiliriz. İsrail'in sivillere yönelik tehcir, göçe zorlama, toptan hedef alma, bir bölgedeki nüfusu öldürerek haritadan silmeye çalışma gibi şiddet eylemleri Roma Statüsü'ne göre soykırım suçunu meydana getirmektedir.⁹¹

Şiddet olgusunun siyasal, tarihsel, sosyal ya da ekonomik birçok faktörle yakından ilişkili olduğu dile getirilmektedir. Dinî inançların şiddetin ana sebebi olarak kullanılmasında çoğunlukla şiddet eylemini meşrulaştırma çabasının olduğu söylenebilir. Kimi dinî gelenekler şiddeti teolojik

⁸⁷ Christian Gerlach, "Extremely Violent Societies: an Alternative to the Concept of Genocide." *Journal of Genocide Research* 8.4 (2006): 455-471.

⁸⁸ <https://www.trthaber.com/trtden-haberler/holy-redemption-kutsal-iscal-belgeseline-ozel-odul-1083.html> (Erişim Tarihi: 15.05.2024).

⁸⁹ <https://www.tvnet.com.tr/gazze-soykirimi-hakinda-her-sey/israil-halki-gazdedeki-soykirima-karsi-mi-2177923> (Erişim Tarihi: 15.05.2024).

⁹⁰ <https://farklibakis.net/alinti/prof-norman-finkelstein-israilin-hamasi-yok-etmeyi-istedigini-soylemesi-ironik-cunku-onu-kendileri-yaratti/> (Erişim Tarihi: 15.05.2024).

⁹¹ Yalçın Akdoğan, "İsrail'in Gazze Katliamı: UCM'ye Göre Savaş Suçu mu, Devlet Terörü mü?." *Medeniyet ve Toplum Dergisi* 7.2 (2023), 201-211.

ve antropolojik bakış açısıyla ele almakta ve dinî öğretileri savaşın ya da şiddetin haklılaştırılmasında kullanılmaktadırlar. Şiddete başvuran dinî grupların şiddet içeren davranışlarının temelinde dinî metinlerin bütüncül olarak ele alınmaması, dışlayıcı ve katı dinî yorumların esas alınması ya da otoriter, cezalandıran bir Tanrı tasavvurunu esas alan bir teolojinin tercih edilmesi gösterilebilir.⁹² Öte yandan olumsuz Tanrı tasavvuru ile ahlak göstergelerinin bozulması arasında doğrudan bir ilişki olduğu araştırmalarca ortaya konmuştur. Bir anlamda tanrı tasavvurunun olumsuz olması, olumsuz bir kişilik özelliğinin ortaya çıkmasına; ahlaki yozlaşma, utanç ve suçluluk duygularının artmasına, vicdan gelişiminin olumsuz olmasına, çatışma ve olumsuz duygulanıma neden olmaktadır.⁹³ Hatta ateistlerin olumsuz Tanrı şemasında bile bilişsel faktörlerden ziyade travmatik tecrübe, kötülük problemi ve sosyo-ekonomik şartların daha etkili olduğu tespit edilmiştir.⁹⁴

Yahudilerin günümüzde Gazze'ye uyguladıkları soykırımın din adına, kutsal adına yapılması ve muhataplarına buna dayanarak şiddet uygulamaları bu minvalde değerlendirilebilir. Gürkan'a göre⁹⁵ ise Yahudilerdeki şiddet eğiliminin temelinde iki önemli neden bulunmaktadır. Bunlardan ilki, Yahudilerdeki kutsal metin olan Tanah'ta (Eski Ahit) şiddetin sıklıkla yer alması ve diğeri ise modern İsrail devletiyle birlikte ortaya çıkan ve bilhassa son 30 yılda yükselişe geçen dinî Siyonizm'dir. Tanah literatürünü oluşturan neredeyse her kitapta ya da bölümde bahsettiğimiz şiddet unsuruna rastlanmaktadır. Aslında kimi dinler tarihi uzmanlarına göre Yahudiliğin kendisi bir şiddet dini, Tanrısı ise şiddet tanrısıdır.⁹⁶ Örneğin Adam'a göre⁹⁷ "Eski Ahit Tanrısı" despot, kindar, acımasız, zalim ve ıstırap çektirmekten haz alan tanrı olarak nitelendirilmektedir. Richard Dawkins ise Yahudilerin Tanrısının akli başında olmayan Tanrı olduğunu belirtiyor. Dawkins, Eski Ahit'in Tanrısını Tanah'taki metinlere dayanarak; kıskanç, adaletsiz, affetmeyen bir kontrol manyağı, kinci, kana susamış bir etnik temizleyici, kadın düşmanı, ırkçı, çocuk katili, soykırıma meyilli, zararlı, megaloman, sadomazoşist, kaprisli, kötü niyetli bir kabadayı olarak tanımlamaktadır.⁹⁸ Tanah'ın Tanrısı İsrailoğulları'na saldıran Amalek soyunun tamamen yok edilmesini emreden yani soykırımı teşvik eden savaşçı bir Tanrı olarak sunulmaktadır.⁹⁹ Tanah bu yönüyle İsrail'in seçilmişliği ile şiddet, soykırım arasındaki ilişkinin

⁹² Şinasi Gündüz, "Din ve şiddet paradoksu.", 8-31.

⁹³ Erich Fromm, *Psikanaliz ve Din*, trc. Aydın Arıtan (İstanbul: Arıtan Yayınları, 1991), 55; Kelly Murray and Joseph W. Ciarrocchi. "The Dark Side of Religion, Spirituality and the Moral Emotions: Shame, Guilt, And Negative Religiosity as Markers For Life Dissatisfaction." *Journal of Pastoral Counseling* 42 (2007), 22-41; Orhan Gürsu, "Nöropsikoloji, Din ve Psikolojik İyi Oluş.", *Journal of International Social Research* 10.53 (2017), 502-512; Hagop Sarkissian and Mark Phelan. "Moral objectivism and a punishing God." *Journal of Experimental Social Psychology* 80 (2019): 1-7.

⁹⁴ Derya Gülfil, "Ateistlerde Olumsuz Tanrı Algısının Psiko-Sosyal Açıdan Değerlendirilmesi." *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 8.2 (2019): 1289-1312.

⁹⁵ Salime Leyla Gürkan, "Barış ve Şiddet Ekseninde Yahudilik." *Din ve Şiddet* (2016): 118.

⁹⁶ "[Tanrı:] 'O benim! Adaleti duyuran, kurtarmaya gücü olan... Çukurda üzümü tek başıma çiğnedim... Öfkeyle çiğnedim onları, gazapla ayaklarımın altına aldım. Kanları giysilerime sıçradı, bütün elbisemi kirletti. Çünkü öğ alma günü yüreğimdediydi, halkımı kurtaracağım yıl gelmişti. Baktım, yardım edecek kimse yoktu... Gücüm kurtuluş sağladı, gazabım bana destek oldu. Öfkeyle halkları çiğnedim... Yere akıttım kanlarını.' Şefkati ve iyiliği uyarınca bizim için yaptıklarından, İsrail halkı için yaptığı bütün iyiliklerinden ötürü Rabb'in iyiliklerini ve övülesi işlerini anacağım..." (İşaya 63:1-14; 61:1-11; 66:18-24; Yoel 3:1-16; krş. Amos 9:7). (Akt. Gürkan, 2016, 121).

⁹⁷ Baki Adam, "Yahudilik ve Şiddet." *İslamiyat*, C/5, (2002): 27.

⁹⁸

https://tr.wiki7.org/wiki/%D0%91%D0%BE%D0%B3_%D0%BA%D0%B0%D0%BA_%D0%B8%D0%BB%D0%BB%D1%8E%D0%B7%D0%B8%D1%8F (Erişim Tarihi: 12.05.2024).

⁹⁹ Samuel 15:3 "Şimdi git, Amalekilere saldır. Onlara ait her şeyi tümüyle yok et, hiçbir şeyi esirgeme. Kadın erkek, çoluk çocuk, öküz, koyun, deve, eşek hepsini öldür."

bariz bir biçimde ortaya konduğu metindir.¹⁰⁰ Bu metne dayanarak İsrail başbakanı Netanyahu, Gazze soykırımının haklılığını basın önünde dile getirmiştir.¹⁰¹ Böylesi bir kutsal metin geleneğinin Yahudilerin şiddet konusunda duyarsızlaşmalarında, şiddete alışmalarında ve dolayısıyla giderek hayatın her alanına şiddetin hâkim olmasında etkili olduğu ifade edilebilir.¹⁰² Yahudilerin bu patolojik şiddet eğilimi Kur'an'da da yer almaktadır: *İnsanlar içerisinde iman edenlere düşmanlık bakımından en şiddetli olarak Yahudiler ile, şirk koşanları bulacaksınız.* (Maide, 82). Tüm bu verilerden hareketle kutsal metinlere dayanan şiddet eğiliminin Yahudi toplumunun bilinç yapısında arketipsel bir rol üstlendiğini ileri sürebiliriz.

Alev Alatlı Yahudilerin Gazze'ye yaptıkları soykırımı analiz ederken bu kadar bebek, çocuk, kadın, yaşlı, masum insanın nasıl bu kadar gaddarca katledilebildiklerini Yahudilerin ahlakına dayandırmaktadır. Alatlı'ya göre Yahudiler şiddet eğilimi barındıran bir toplumdur ve böyle olmalarında sahip oldukları dürtüsel tabiatlarını engelleyecek caydırıcı bir ahlak olmaması rol oynamaktadır. Başka bir deyişle Yahudilikte cehennem kavramı yoktur ve bu nedenle caydırıcı bir ahlak da yoktur.¹⁰³ Yahudilerin ahiret, hesap verme ve cehennem anlayışlarına göre Yahudiler ya cehenneme hiç girmeyecek ya da girseler bile kısa bir süre için cehennemde bulunacaklar ve sonrasında oradan çıkacaklardır.¹⁰⁴ Bu düşünce yapısı insanın dürtüsel tabiatının önündeki en büyük engellerden biri olan hesap verme, cehenneme girme gibi caydırıcı ahlak ilkelerinin bertaraf edilmesine neden olmaktadır.

Sonuç

Soykırım ve diğer kitlesel şiddet eylemlerinde ideoloji önemli bir etkidir. Soykırım ve kitlesel şiddeti meşrulaştırmaya hizmet eden ideolojilerin özelliklerinin bilinmesi bu bağlamda önem taşımaktadır. Siyonizm gibi vahşeti meşrulaştıran ideolojiler, mağdurları tehlikeli tehditler veya suçlular olarak etiketler, toplumun krizlerle dolu bir dönüm noktasında olduğunu iddia ederek öldürmeyi üstü kapalı bir şekilde meşru müdafaa olarak yeniden çerçevlendirir ve tüm bu iddiaları tarihsel anlatı ve efsanelerle destekler. Zulmü meşrulaştıran ideolojiler sıklıkla sonuç ağırlıklı bir hesaba başvururlar. İsrail bağlamında Arz-ı Mev'ud yani vaat edilmiş topraklar hayali bu sonuç endeksli hesaba dayanmaktadır. Bu nedenle Siyonizm gibi zulmü meşrulaştıran ideolojilerin sıklıkla ütopyik niteliğe sahip oldukları söylenebilir. Zulmü meşrulaştıran bu ideolojiler alternatiflerinin olmadığını, şiddetten başka seçeneğin olmadığını, askerî müdahalenin kaçınılmaz olduğunu büyük oranda uydurulmuş yarı-determinist tarih anlayışlarıyla desteklemeye çalışırlar.

Siyonizm benzeri ideolojilerin vahşetlerdeki rolünü anlamamanın yollarından birisi, bu ideolojilerin farklı vakalarda sivillere yönelik kitlesel şiddeti nasıl meşrulaştırdığına, motive ettiğine ve rasyonelleştirdiğine yönelik mekanizmaların tanımlanmasıdır. Soykırımın nedeni

¹⁰⁰ Salime Leyla Gürkan, "Barış ve Şiddet Ekseninde Yahudilik.", 120.

¹⁰¹ İsrail Başbakanı Netanyahu, son konuşmasında Filistinlilere "Amalek" benzetmesi yaparak askerlerine açıkça katliam ve soykırım çağrısı yaptı: "Kutsal kitabımız diyor ki Amalek'in sana yaptıklarını hatırlamalısın." <https://video.haber7.com/video-galeri/253732-iyice-igrenclesti-netanyahu-amalek-benzetmesiyle-askerlere-soykirim-cagrisi-yapti> (Erişim Tarihi: 15.05.2024).

¹⁰² Cengiz Batuk, "Tanrı'nın Asi Çocukları: Zalimlik ve Mazlumluk Arasında Şiddet Sarmalındaki Yahudiler.", 157-187.

¹⁰³ <https://www.mirathaber.com/alev-atali-siyonizm-safsata-dir-ve-komiktir/> (Erişim Tarihi: 12.05.2024).

¹⁰⁴ İrem Ceyhan, "Yahudiliğin Cennet Tasavvuru Üzerine Bir Değerlendirme." *Mesned İlahiyat Araştırmaları Dergisi* 10.2 (2019): 545-557.

olarak Tanrı'nın takdiri, sınıf veya ırk mücadelesi, teknolojik ilerleme, savaşın doğası veya basitçe başkalarının eylemleri vahşetin gerçek nedeni olarak gösterilir. Soykırımın bu şekilde rasyonelleştirilmesi, büyük ölçekli vahşetlerin meydana gelmesi için temel bir gereklilik olarak düşünülebilir. Siyonist İsrail devletinin soykırımı meşrulaştırmada kullandığı bir diğer argüman ise mağdur olma psikolojisidir. Onlara göre Holokost eşsizdir ve Holokost esnasında tüm dünya, insanlar Yahudilerin soykırımı maruz kalmasını sadece izlemişlerdir. Bu nedenle insanlarla ilişkilerinde Yahudilerin onları istismar etmeleri, onlara vahşet uygulamaları mübah görülmelidir.

Politik ideolojiler, bireyler ya da bireylerin oluşturduğu gruplar tarafından şekillenirler. Bu ideolojilerin sürekliliklerini sağlayabilmeleri geniş gruplara bağlıdır. Grupların ortak bir amaç, hedef etrafında toplanabilmeleri için ortak değerlerin var olması gerekmektedir. Grubun seçilmişliği, kolektif narsisizm, aşırı yetkilendirilmiş bir toplum ve liderin varlığı, liderin kolektif travmalara sıklıkla müracaat edip kitleyi yönlendirmesi, verilen mücadelenin kutsal bir savaş olarak nitelendirilmesi, bunun için kutsal sayılan metinlere, mitolojik kaynaklara başvurulması bu etkenler arasında sayılabilir. Hâlihazırda İsrail Siyonizminin ideolojik, kolektif bir narsisizm olduğunu ifade edebiliriz. Narsisizmin barındırdığı tüm istismar çeşitlerinin İsrail tarafından Gazzeli Müslümanlara uygulandığını eklemek de mümkündür. Yahudilerin seçilmişlik paranoyası ve küçüklükten itibaren etkisi altında kaldıkları kendilerinden olmayanların birer köle ya da hayvan olduğu ve dolayısıyla öldürülmeleri gerektiği düşüncesini içeren Goyim öğretisi soykırım uygulamalarında etkili olan faktörlerin başında yer almaktadır. Bundan dolayı Yahudiler insanlık dışı öğretilerine ve sözüm ona aldıkları İlahî yetkiye dayanarak yaptıkları katliamlarına bir görev bilinci ile yaklaşmaktadırlar.

Bu makalenin yazımı esnasında Gazze'deki istatistiksel veriler şu şekildeydi: 16.795 çocuk, 11.378 kadın, 885 sağlık personeli ve 173 gazeteci şehit olmuş, 95.337 kişi yaralanmış, zorunlu göçe mecbur bırakılanların sayısı 2.000.000'a yaklaşmış, Gazze'ye atılan patlayıcı miktarı 83 bin tona ulaşmıştır, 10.000 kişi ise hâlâ kayıptır. Şehit olanların toplam sayısı 41.252'dir.¹⁰⁵ Bu verilerle birlikte dünyanın önde gelen saygın tıp dergilerinden Lancet, Gazze soykırımında açıklanan rakamların eksik olduğunu, ölenlerin sayısının dolaylı olarak 180.000 civarında olduğunu iddia etmektedir. Dergi, bu iddiasını, Gazze Sağlık Bakanlığı tarafından bildirilen ve bağımsız analizlerle desteklenen verilere dayandığını dile getirmektedir.¹⁰⁶ Sadece bir yıl içerisinde oluşan bu insanlık dışı tablonun uluslararası hukuka, İnsan Hakları Beyanamesi'ne rağmen gerçekleşiyor olması ise şaşırtıcı olduğu kadar düşündürücüdür.

Kitle davranışı üzerine çalışan teorisyenler, insanların irrasyonel bir "grup aklına" yenik düşerek bireyselliklerini yitirdiklerini ve bu irrasyonel düşünce için ölmeyi, öldürmeyi göze alabildiklerini ileri sürerler.¹⁰⁷ Aktardığımız bilgilerden de anlaşılacağı üzere Filistin topraklarındaki tek taraflı savaşın dayanağı, sözde kutsal savaşa ve vaat edilmiş topraklar ütopyasına dayandırılmaktadır. Seçilmişlik, vaat edilmiş topraklar, transfer planı gibi onlarca akıl dışı gerekçelerle masum bir milletin yok edilmesine şahitlik ediyoruz. Pasif seyirci konumunda olan

¹⁰⁵ Bkz. <https://standingdoctors.com/>; <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/israilin-347-gundur-saldirilarini-surdurdugu-gazgede-can-kaybi-41-bin-252ye-cikti/3331998>

¹⁰⁶ <https://www.trhaber.com/dunya/katliamda-aciklanan-rakamlar-yanlis-dunyanin-en-saygin-dergisi-gercek-rakami-yazdi-gazde-katledilenlerin-sayisi-37-bin-degil-h852602.html>

¹⁰⁷ Thomas, Emma, et al. "Nice and Nasty: The Formation of Prosocial and Hostile Social Movements.", 17-55.

dünyanın gözleri önünde patolojik denebilecek bu olgulara dayalı bir soykırımın işlenmesi ise cevaplanması zor bir soru olarak karşımızda durmaktadır.

ABD'nin haksız yere Vietnam'ı işgal ettiği yıllarda Yahudi asıllı varoluşçu psikoterapist Rollo May insanların nasıl olup da bu haksızlık karşısında bir şeyler yapmadıklarını ve kayıtsız kaldıklarını *Aşk ve İrade* adlı kitabında analiz eder. May,¹⁰⁸ İngilizcede apathy olarak geçen kayıtsızlığı; hissetme isteğinin, tutkunun, duygunun ya da heyecanın eksikliği, bir çeşit umursamazlık olarak açıklar. May'e göre aşkın zıttı nefret değil kayıtsızlıktır ve kayıtsızlık uzayıp gittiğinde ortaya çıkan şey psikolojik anlamda şizoid kişiliktir. Kayıtsızlık ve şizoid kişilik birbirlerinin nedeni ve sonucu olarak el ele gider. Özarslan'ın (2024)¹⁰⁹ aktardığına göre Rollo May'ın şizoid kişiliklerden bahsettiği yıl, şarkıcı King Crimson bir albüm çıkarır. Şarkılardan birinin ismi de ilginç bir şekilde "Yirmi Birinci Yüzyılın Şizoid Adamı"dır. Şarkıdaki dizelerden birinde şöyle bir cümle geçmektedir: "Bombalar patlar, çocuklar ölür; gereksinim duymadığı her şeye sahiptir, yirmi birinci yüzyılın şizoid adamı!"

May ve Crimson'un ifade ettiği, kayıtsız, pasif seyirci ve bu şizoid kişilik günümüzdeki insanlığı tanımlama çabasında azda olsa fikir verir niteliktedir. Şiddet ve soykırımların olmadığı bir dünya için umursamak zorunda olduğumuzu unutmamak gerekiyor. Zulmün sevildiği, zalimin ise elliden fazla kez alkışlandığı bir dünyada sanırım hiç kimse, hiçbir yerde güvende olmayacaktır.

¹⁰⁸ Rollo May, *Aşk ve irade*. İstanbul: Okuyan Us yay., (2010),31-33.

¹⁰⁹ Emre Özarslan (2 Oca 2024).<https://tr.linkedin.com/pulse/sevginin-z%C4%B1t%C4%B1-nefret-de%C4%9Fil-kay%C4%B1ts%C4%B1zl%C4%B1kt%C4%B1r-huzursuz-beyin-e5q8f>. (Erişim Tarihi: 09.05.2024).

Kaynakça/Bibliography

- Adam, Baki. "Yahudilik ve Şiddet." *İslamiyat*, C 5 (2002): 22-34.
- Akdoğan, Yalçın. "İsrail'in Gazze Katliamı: UCM'ye Göre Savaş Suçu mu, Devlet Terörü mü?" *Medeniyet ve Toplum Dergisi* 7.2 (2023): 201-211.
- Anthony Stevens, *Jung*, çev. Ayda Çayır, Kaknüs Yayınları, İstanbul 1999.
- Araz, Ömer Faruk. "Yeni Ahit'te ve Kur'an-ı Kerim'deki Yahudilere yöneltilen eleştirilerin analizi." *İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi* 7.2 (2021): 791-833.
- Batuk, Cengiz. "Tanrı'nın Asi Çocukları: Zalimlik ve Mazlumluk Arasında Şiddet Sarmalındaki Yahudiler." *Milel ve Nihal* 5.1 (2008): 157-187.
- Bauman, Zygmunt. *Modernite ve Holocaust*. İstanbul: Alfa Yayınevi, 2022.
- Ben-Meir, Alon. "Psychological Impediments are at the Core of the Israeli-Palestinian Conflict." *Politics & Policy* 51.3 (2023): 488-503.
- Buhari, Ömer Kemal. "Varoluşsal Tehcir: Yeni Batı ve Dönüştürücü Şiddet." *İnsan Yayınları, İstanbul* (2020).
- Bulut Faik, *Başbakan Netanyahu'nun "fikir babası" ırkçı Jabotinsky kimdir?* (2023). <https://www.indyturk.com/node/670361/t%C3%BCrki%CC%87yedensesler/ba%C5%9Fbakan-netanyahunun-fikir-babas%C4%B1-%C4%B1rk%C3%A7%C4%B1-jabotinsky-kimdir> (Erişim Tarihi: 07.05.2024).
- Ceyhan, İrem. "Yahudiliğin Cennet Tasavvuru Üzerine Bir Değerlendirme." *Mesned İlahiyat Araştırmaları Dergisi* 10.2 (2019): 545-557.
- Çevik, Abdülkadir ve Ceyhun Birsen. "Mağduriyet Psikolojisi ve Toplumsal Yansımaları." *21. Yüzyılda Sosyal Bilimler* 2 (2012): 62-84.
- Çonkor, Burhan. "Bazı Olumsuz Karakterlerin Yahudi ve Hıristiyanların Çoğuna Nispet Edildiği Ayetler." *İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 20 (2019): 305-334.
- Değer, Ozan. "Soykırım Suçu ve Devletin Sorumluluğu: Uluslararası Adalet Divanı'nın Bosna-Hersek v. Sırbistan-Karadağ Kararı." *Uluslararası İlişkiler Dergisi* 6.22 (2009): 61-95.
- Finkelstein, Norman G. *Holokost Endüstrisi: Yahudilerin Çektiği Çilelerin İstismarı*. Kırmızı Kedi Yayınevi, (2010).
- Freeman, Michael. "Genocide, Civilization and Modernity." *The Criminology of War*. Routledge, (2017), 213-229.
- Fromm, *Psikanaliz ve Din*, trc. Aydın Arıtan (İstanbul: Arıtan Yayınları, 1991), 55.
- Garaudy, Roger. *İsrail mitler ve terör*. Pınar Yayınları, 2005.
- Gerlach, Christian. "Extremely Violent Societies: an Alternative to the Concept of Genocide." *Journal of Genocide Research* 8.4 (2006): 455-471.
- Golec de Zavala, Agnieszka, et al. "Collective Narcissism Predicts Hypersensitivity to İn-Group İnsult and Direct and İndirect Retaliatory İntergroup Hostility." *European Journal of Personality* 30.6 (2016): 532-551.
- Gökmen, Osman. *Hadislerde Yahudilerin Özellikleri (Sahih-i Buharî ve Sahih-i Müslim özelinde)*. MS thesis. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.

- Gülfil, Derya. "Ateistlerde Olumsuz Tanrı Algısının Psiko-Sosyal Açıdan Değerlendirilmesi." *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 8.2 (2019): 1289-1312.
- Gündüz, Şinasi. "Din ve Şiddet Paradoksu." *Milel ve Nihal* 13.2 (2016): 8-31.
- Gürkan, Salime Leyla. "Barış ve Şiddet Ekseninde Yahudilik." *Din ve Şiddet* (2016): 117-145.
- Gürkan, Salime Leyla. "Yahudilik". *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 2019. <https://islamansiklopedisi.org.tr/yahudilik#1> (Erişim Tarihi: 07.05.2024).
- Gürsu, Orhan. "Kötülüğün Sıradanlaştırılması: Gazze Soykırımı Bağlamında Psikolojik Bir Analiz." *Burdur İlahiyat Dergisi* 8 (2024): 130-149.
- Gürsu, Orhan. "Nöropsikoloji, Din ve Psikolojik İyi Oluş." *Journal of International Social Research* 10.53 (2017), 502-512.
- Gürsu, Orhan. "Gençlik Dönemi İnanç Krizinin Psikolojik Kökenlerinin Analizi: Olgu Sunumu". *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/3 (2022), 915-931.
- Houghton David Patrick. *Siyaset Psikolojisi*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yay, 2021.
- Jaber Sümeyye Ali. Kur'an-ı Kerim'de Yahudilerin özellikleri. *Fikriyat dergisi*, (2023). <https://www.fikriyat.com/galeri/islam/kuran-i-kerimde-yahudilerin-ozellikleri> (Erişim Tarihi: 07.05.2024).
- Kernberg, Otto. *Sapıklıklarda ve Kişilik Bozukluklarında Saldırganlık*, (2. Baskı). Çev. Tura, SM). İstanbul: Metis Yayınları. (2010).
- Klar, Yecheil, Noa Schori-Eyal, and Yonat Klar. "The "Never Again" State of Israel: The Emergence of the Holocaust as a Core Feature of Israeli Identity and its Four Incongruent Voices." *Journal of Social Issues* 69.1 (2013): 125-143.
- Klar, Yecheil. "Four Moral Obligations in the Aftermath of Historical Ingroup Victimization." *Current Opinion in Psychology* 11 (2016): 54-58.
- Küçükcan, Talip, "Terörün Sosyolojisi: Toplumsal Kökenleri Anlama İmkânı", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 6, Sayı 24 (Kış 2010), s. 33-54.
- Kühne, Thomas, *Aidiyet ve Soykırım: Hitler toplumu 1918-1945*. Heretik Yayınları, (2017).
- Leader Maynard, Jonathan. "Rethinking the Role of İdeology in Mass Atrocities." *Terrorism and Political Violence* 26.5 (2014): 821-841.
- Lemkin, Raphael. *Axis Rule in Occupied Europe: Laws of Occupation, Analysis of Government, Proposals for Redress*. The Lawbook Exchange, Ltd., (2008).
- Li, Mengyao, Bernhard Leidner, and Silvia Fernandez-Campos. "Stepping into Perpetrators' Shoes: How ingroup Transgressions and Victimization Shape Support for Retributive Justice Through Perspective-Taking with Perpetrators." *Personality and Social Psychology Bulletin* 46.3 (2020): 424-438.
- Li, Mengyao, et al. "From Threat to Challenge: Understanding the Impact of Historical Collective Trauma on Contemporary Intergroup Conflict." *Perspectives on Psychological Science* 18.1 (2023): 190-209.
- Maritz, Dominique. "What are the Main Causes of Genocide?." *E-International Relations Students* (2012). <https://www.e-ir.info/2012/07/12/what-are-the-main-causes-of-genocide/> (Erişim Tarihi: 05.05.2024)

- Matulewska, Aleksandra ve Dariusz J. Gwiazdowicz. "In Quest of Genocide Understanding: Multiple Faces of Genocide." *International Journal for the Semiotics of Law-Revue internationale de Sémiotique juridique* 35.4 (2022): 1425-1443.
- May, Rollo. *Aşk ve İrade*. İstanbul: Okuyan Us yay., (2010).
- Muminov Nurlan, "Vladimir Jabotinsky'nin Büyük İsrail Düşüncesi ve İsrail Dış Politikası.", *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, (2013).
- Murray, Kelly, and Joseph W. Ciarrocchi. "The Dark Side of Religion, Spirituality and the Moral Emotions: Shame, Guilt, And Negative Religiosity as Markers For Life Dissatisfaction." *Journal of Pastoral Counseling* 42 (2007), 22-41.
- Özarlan Emre, (2 Oca 2024). <https://tr.linkedin.com/pulse/sevginin-z%C4%B1tt%C4%B1-nefret-de%C4%9Fil-kay%C4%B1ts%C4%B1zl%C4%B1kt%C4%B1r-huzursuz-beyin-e5q8f> (Erişim Tarihi: 09.05.2024).
- Ramsbotham, Oliver. "The Analysis Of Protracted Social Conflict: A Tribute to Edward Azar." *Review of International Studies* 31.1 (2005): 109-126.
- Reicher, Stephen vd. "Making a Virtue of Evil: A Five-Step Social Identity Model of the Development of Collective Hate". *Social and Personality Psychology Compass* 2/3 (Mayıs 2008), 1313-1344. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2008.00113.x>
- Rosenman, Stanley, and Irving Handelsman. "The Collective Past, Group Psychology and Personal Narrative: Shaping Jewish Identity by Memoirs of the Holocaust." *The American Journal of Psychoanalysis* 50 (1990): 151-170.
- Sarkissian, Hagop, and Mark Phelan. "Moral Objectivism and a Punishing God." *Journal of Experimental Social Psychology* 80 (2019): 1-7.
- Sayar, Süleyman. "Yahudi Karakteri (Tarihî ve Sosyo-Psikolojik Bir Yaklaşım)." *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9.1 (2000), 1-13.
- Stanton, Gregory. Eight Stages of Genocide, Genocide Watch, https://holocausteducatie.nl/images/Lesmateriaal/p_genocide_8stages.pdf (1998). (Erişim Tarihi: 03.07.2024).
- Staub, Ervin. The Roots and Prevention of Genocide and Related Mass Violence. *Zygon®*, 47(4), (2012), 821-842.
- Süslü, Bilal. "Soykırım Yasağı Normunun Yaşam Döngüsü: Aktörler, Motivasyonlar ve Mekanizmalar." *Uluslararası Suçlar ve Tarih* 24 (2023): 83-103.
- Şahin, Yakup. "Çatışma Kuramları ve Kimlik Temelli Çatışmalar: Teorik Bir Giriş." *Barış Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi* 1.1 (2013), 32-55.
- Tarhan, Nevzat. "Şiddetin Psikososyopolitik Boyutu." *Şiddet Karşısında İslam*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları (2015).
- Thomas, Emma, et al. "Nice And Nasty: The Formation of Prosocial and Hostile Social Movements." *Revue Internationale de Psychologie Sociale* 23.2 (2010): 17-55.
- United Nations, Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide. *United Nations General Assembly Resolution 260*, (December 9, 1948). http://efaidnbmnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocities-crimes/Doc.1_Convention%20on%20the%20Prevention%20and%20Punishment%20of%20the%20Crime%20of%20Genocide.pdf (Erişim Tarihi: 07.05.2024).

- Volkan, Vamık D. *Kimlik Adına Öldürmek: Kanlı Çatışmalar Üzerine Bir İnceleme*. İstanbul: Everest yayınları (2009).
- Volkan, Vamık D. *Körü Körüne İnanç: Kriz ve Terör Dönemlerinde Geniş Gruplar ve Liderleri*. İstanbul: Okuyan Us yay. (2005).
- Walzer, Michael. *Haklı Savaş Haksız Savaş: Tarihten Örneklerle Desteklenmiş Ahlaki Bir Tez*, (çev: Mehmet Doğan). İstanbul: Alfa Yayınları (2017).
- Woolf, Linda M., and Michael R. Hulsizer. "Psychosocial Roots of Genocide: Risk, Prevention, and Intervention." *Journal of Genocide Research* 7.1 (2005): 101-128.
- Yechiel Klar, Noa Schori- Eyal, and Lior Yom Tov, "In the Aftermath of Historical Trauma" In: *The Social Psychology of Collective Victimhood*. Edited by: Johanna Ray Vollhardt, Oxford University Press (2020). © Oxford University Press. DOI: 10.1093/oso/9780190875190.001.0010
- Yıldırım Sonay ve Gürsu Orhan. "Yetişkinlerde dindarlık ve Psikolojik Dayanıklılık İlişkisi." *Turkish Academic Research Review* 6.1 (2021): 27-54.

İnternet Kaynakları:

- https://tr.wikipedia.org/wiki/Binyamin_Netanyahu (Erişim Tarihi: 11.05.2024).
- <https://standingdoctors.com/>; <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/israilin-347-gundur-saldirilarini-surdurdugu-gazdede-can-kaybi-41-bin-252ye-cikti/3331998>
- <https://www.trhaber.com/dunya/katliamda-aciklanan-rakamlar-yanlis-dunyanin-en-saygin-dergisi-gercek-rakami-yazdi-gazdede-katledilenlerin-sayisi-37-bin-degil-h852602.html>
- <https://www.mirathaber.com/alev-alatli-siyonizm-safsatadir-ve-komiktir/> (Erişim Tarihi: 12.05.2024).
- https://tr.wiki7.org/wiki/%D0%91%D0%BE%D0%B3_%D0%BA%D0%B0%D0%BA_%D0%B8%D0%BB%D0%BB%D1%8E%D0%B7%D0%B8%D1%8F (Erişim Tarihi: 12.05.2024).
- <https://video.haber7.com/video-galeri/253732-iyice-igrenclesti-netanyahu-amalek-benzetmesiyle-askerlere-soykirim-cagrisi-yapti> (Erişim Tarihi: 15.05.2024).
- <https://www.trthaber.com/trtden-haberler/holy-redemption-kutsal-iskal-belgeseline-ozel-odul-1083.html> (Erişim Tarihi: 15.05.2024).
- <https://www.tvnet.com.tr/gazze-soykirimi-hakkinda-her-sey/israil-halki-gazdedeki-soykirima-karsi-mi-2177923> (Erişim Tarihi: 15.05.2024).
- <https://farklibakis.net/alinti/prof-norman-finkelstein-israilin-hamasi-yok-etmeyi-istedigini-soylenesi-ironik-cunku-onu-kendileri-yaratti/> (Erişim Tarihi: 15.05.2024).
- <https://tr.euronews.com/2022/12/30/israilde-asiri-sagci-koalisyonuyla-6-kez-basbakanliga-geridonen-netanyahu-kimdir> (Erişim Tarihi: 07.05.2024).
- https://tr.wikipedia.org/wiki/Entebbe_Operasyonu (Erişim Tarihi: 11.05.2024).